

FORVALTNINGSREVISJON

SURNADAL KOMMUNE

Oppfølging av Energi- og klimaplan

8. APRIL 2022

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Møre og Romsdal Revisjon SA er et samvirkeforetak eid av kommunene Aukra, Aure, Averøy, Fjord, Giske, Gjemnes, Hustadvika, Kristiansund, Molde, Rauma, Rindal, Smøla, Stranda, Sula, Sunndal, Surnadal, Sykkylven, Tingvoll, Vestnes og Ålesund samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og andre revisjonstjenester for eierne. Hovedkontoret ligger i Kristiansund og det er avdelingskontorer i Ålesund, Molde og Surnadal.

Tidligere rapporter fra Møre og Romsdal Revisjon SA kan hentes på www.mrrevisjon.no

FORORD

Møre og Romsdal Revisjon SA har utført denne forvaltningsrevisjonen etter bestilling fra kontrollutvalget i Surnadal kommune.

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i samsvar med god revisjonsskikk og Norges Kommunerevisorforbund sin standard for forvaltningsrevisjon RSK 001.

Rapporten oppsummerer resultatene fra Møre og Romsdal Revisjons SA sin undersøkelse av kommunen sin oppfølging av Energi- og klimaplan fra 2009. Revisjonen er utført av Ingvild Bye Fugelsøy, Anne-Lise Roald og Marianne Hopmark i perioden desember 2021 til april 2022.

Vi ønsker å takke alle som har bidratt i denne forvaltningsrevisjonen. I tillegg til administrasjonen og de ansatte i Surnadal kommune, har et team i energiselskapet Svorka utarbeidd tallgrunnlag og oversikter som har gjort arbeidet vårt mulig.

Surnadal, 08.04.2022

Marianne Hopmark
Oppdragsansvarlig revisor

Anne-Lise Roald
Forvaltningsrevisor

Ingvild Bye Fugelsøy
Forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

I 2009 kom «Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene» fastsatt med hjemmel i plan- og bygningsloven (2008, § 6-2). I den forbindelse opprettet ENOVA en tilskuddsordning, der blant annet Surnadal kommune fikk tildelt midler for å kunne leige inn ressurser til å lage en kommunedelplan for energi og klima, i samsvar med de nye statlige føringene i planretningslinjene. I Energi- og klimaplanen for Surnadal kommune (2009 – 2020) ble det definert fire hovedmål samt tilhørende strategier og tiltak innen ulike sektorområder.

Prosjektplan for forvaltningsrevisjon av klima- og energiplanen ble vedtatt i kontrollutvalgets møte 9.12.2021, med følgende presisering: I tillegg til å se på kommunens oppfølging av planen er det et ønske om at rapporten også skal belyse kommunens klima- og miljøarbeid i dag. Basert på dette har det blitt utledet fire problemstillinger som skal belyses i denne rapporten:

1. Er Energi- og klimaplan 2009 - 2020 fulgt opp?
2. Er hovedmålene i planen nådd?
3. Hva er status for tiltakene i handlingsplanen?
4. Hvordan driver kommunen sitt klima- og miljøarbeid i dag?

Tidsperioden for Energi- og klimaplanen er forholdsvis lang, og i løpet av dette tidsrommet har det blant annet vært gjort omlegginger av den måten offentlig statistikk har blitt utarbeidet på innen klimagassutslipp. Kommunen har også lagt om arkivsystemet i perioden. Datainnhenting har derfor vært noe utfordrende og tidkrevende på enkelte områder, men basert på en gjennomgang av dokumenter, offentlig tilgjengelig statistikk, materiell utarbeidet av energiselskapet Svorka, intervju og løpende korrespondanse med kommunens ledelse og administrasjon har vi hentet inn data som vi mener er tilstrekkelig for å kunne gi funnene i rapporten tilstrekkelig validitet.

Vi ser at gjennomføringsgraden varierer stort for de tiltakene som er definert i handlingsplanen. Rapporten gir en status for hva som er gjennomført, hvilke tiltak som er under arbeid, og hvilke som ikke er påbegynt innenfor hver sektor. Det ble også i 2013 gjort en forvaltningsrevisjon med tema oppfølging av Energi- og klimaplan og rapportering på denne. Vår undersøkelse viser at vedtakene i forbindelse med denne bare delvis er fulgt opp. Vi konkluderer derfor med at Energi- og klimaplan 2009-2020 ikke er fulgt opp etter intensjonen.

Vi har i rapporten konkludert med at ett av de fire hovedmåla er nådd. Med forbehold om kvaliteten i datagrunnlaget for statistikken, som også er påpekt som en svakhet og årsak til

avslutning av statistikkserien fra SSB, så kan vi vise til at målet om 10% reduksjon er nådd for perioden 1991-2009. På samme måte kan vi gjøre en vurdering av tallene som kommer frem i tidsserien til Miljødirektoratet, og konkludere med at hovedmålet er nådd også for perioden 2009-2020. Vi har ingen tydelige indikasjoner som gjør at vi kan vurdere om disse målene er nådd på bakgrunn av direkte tiltak og handlinger som er utført basert på klima- og energiplanen, eller om nedgangen har ytre årsaker som har vært knyttet til generell samfunnsutvikling og/eller endringer initiert fra nasjonalt hold. De andre hovedmålene gjelder reduksjon i elektrisk forbruk, samt realisering av ENØK-potensial. Disse målene kan vi ikke konkludere på ut fra vår vurdering, da målemetode og den generelle samfunnsutviklingen etter vår mening har endret forutsetningene for målene. Blant annet den store omleggingen fra bruk av fossil energi til elektrisitet for samfunnet generelt.

Bærekraft er brukt som et gjennomgående tema i gjeldende kommuneplan. Imidlertid ser vi at det historisk sett har vært et usystematisk arbeid med oppfølging av de vedtatte tiltak i klima- og energiplanen. Det er også flere tilbakemeldinger på at kommunale mål gjerne blir oppfattet som store og uoverkommelige, og at en derfor ønsker å dele målene i mindre og mer konkrete mål som er bedre tilpasset hver enhet og inkludert i sektorplaner.

Vår anbefaling til Surnadal kommune er å ta tak i den informasjonen som ligger i rapporten og bruke den til å utvikle bærekraftsarbeidet i kommunen videre. Vi ønsker også å trekke frem noen områder som kan bidra i dette arbeidet. Vi anbefaler derfor kommunen å:

- ✓ Gjennomgå og forbedre rutiner for å sikre at politiske vedtak følges opp.
- ✓ Sikre gode arkivrutiner og god arkivstruktur som gjør oppfølging av kommunale vedtak enklere og mer etterprøvbare.
- ✓ Forankre kommunes bærekraftsmål inn i sektorplaner, og at det innarbeides rapporteringsrutiner inn mot kommunedirektøren og politisk system.

INNHOOLD

FORORD	1
SAMMENDRAG	2
INNHOOLD	4
1. INNLEDNING	5
1.1 Bestilling og bakgrunn.....	5
1.2 Problemstillinger.....	6
1.3 Kilder til revisjonskriterier	6
1.4 Metode, gjennomføring og avgrensning.....	8
1.5 Høring.....	9
1.6 Begrep som er brukt i rapporten	10
2. PROBLEMSTILLING 1: ER ENERGI OG KLIMAPLAN FULGT OPP?	11
2.1 Revisjonskriterier	11
2.2 Funn.....	11
2.3 Revisors vurdering.....	12
3. PROBLEMSTILLING 2: ER DE FIRE HOVEDMÅLENE I ENERGI- OG KLIMAPLAN NÅDD?	13
3.1 Revisjonskriterier	13
3.2 Funn.....	13
3.3 Revisors vurdering.....	19
4. PROBLEMSTILLING 3: HVA ER STATUS I ARBEIDET MED TILTAKENE I ENERGI- OG KLIMAPLAN?	21
4.1 Funn.....	21
4.2 Politisk rapportering.....	24
5. PROBLEMSTILLING 4: HVORDAN DRIVER KOMMUNEN SITT KLIMA- OG MILJØARBEID I DAG?	25
5.1 Overordnet planarbeid og verktøy	25
5.2 Hvordan jobber enhetene med miljømessig bærekraft i dag?	26
6. KONKLUSJON OG ANBEFALINGER	30
6.1 Konklusjon.....	30
6.2 Anbefalinger	32
REFERANSELISTE	33
VEDLEGG 1. HØRINGSUTTALELSE FRA KOMMUNEDIREKTØREN	34
VEDLEGG 2. UTVIDA OM METODE OG GJENNOMFØRING	36
VEDLEGG 3. UTKLIPP FRA ENERGI- OG KLIMAPLANEN – TILTAKSDEL	38
VEDLEGG 4. STATUS PÅ TILTAKENE I KLIMA- OG ENERGIPLAN	42
VEDLEGG 5. POLITISK RAPPORTERING I ÅRSMELDING	50

1. INNLEDNING

1.1 BESTILLING OG BAKGRUNN

BESTILLING

Kontrollutvalget bestilte i møte 13.10.2021 en forvaltningsrevisjon av Surnadal kommunes Energi- og klimaplan 2009-2020. Energi og energiøkonomisering er et av områdene prioritert i Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2019 til 2023. Prosjektplan ble vedtatt i kontrollutvalgets møte 9.12.2021, med følgende presisering: I tillegg til å se på kommunens oppfølging av planen er det et ønske om at rapporten også skal belyse kommunens klima- og miljøarbeid i dag.

BAKGRUNN FOR UTARBEIDELSE AV ENERGI- OG KLIMAPLAN

Bærekraftig utvikling betyr å overlate et samfunn til våre etterkommere som er i minst like god stand som da vi fikk det fra våre forgjengere. I økonomisk sammenheng vil det bety at kommunen ikke skal sløse med ressursene eller formuen slik at det skjer en verdiforringelse. Bærekraftig utvikling kan også vurderes ut fra en miljømessig side. Staten forventer at kommunene skal gå foran i arbeidet med å redusere klimautslipp, og sikre mer effektiv og miljøvennlig energibruk. Kommunene skal innarbeide tiltak og virkemidler i sine planer for å redusere utslipp av klimagasser. Planer som behandler klima- og energispørsmål skal følges opp i kommuneplanens handlingsdel, og være en veileder for kommunens detaljerte planlegging, virksomhet og myndighetsutøvelse.

Klimameldingen (St. meld. nr. 34 (2006 –2007)) pekte spesifikt på kommunenes muligheter til å bidra med reduksjon i utslipp av klimagasser. Klima- og forurensningsdirektoratet beregnet at kommunene hadde et potensial til å bidra med store utslippsreduksjoner, og det ble påpekt at kommunene særlig kunne påvirke utslippene fra transport, avfallsfyllinger, stasjonær energibruk og landbruk. For å stimulere kommunene til å arbeide med å ta ut dette potensialet, etablerte ENOVA programmet «Kommunal energi- og miljøplanlegging» som blant annet ga tilskudd til utarbeidelse av kommunale energi- og klimaplaner. I 2009 kom «Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene» fastsatt med hjemmel i plan- og bygningsloven (2008, § 6-2). Formålet med planretningslinjene var å

- a) Sikre at kommunene går foran i arbeidet med å redusere klimautslipp.
- b) Sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene.
- c) Sikre at kommunene bruker et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med å redusere klimautslipp.

KLIMA –OG ENERGIPLAN I SURNADAL KOMMUNE

Surnadal kommune fikk midler gjennom ENOVA, og startet arbeidet med å lage en kommunedelplan for energi og klima i samsvar med påleggene i de statlige planretningslinjene. Det ble etablert en egen arbeidsgruppe i kommunen, og konsultentselskapet AF Energi & Miljøteknikk ble engasjert til å utføre jobben.

Planen strekker seg over perioden 2009-2020, og ble vedtatt av kommunestyret 26/10- 2009 i sak 71/09. Planen inneholder også en tiltaksdel, og som underlag til denne er det utarbeidet en faktadel som beskriver kommunen med blant annet energibruk, klimagassutslipp og prognoser for fremtidig utvikling. Tiltaksdelen er organisert med ulike målgrupper for tiltak og tilhørende ansvar for gjennomføring.

Surnadal kommunes energi- og klimaplan gir målsettinger som skal nås innen 2020. Formålet med denne forvaltningsrevisjonen er å følge opp om planen har blitt brukt etter intensjonen, og å kontrollere om kommunen har iverksatt de vedtatte tiltak for å møte utfordringene som er definert.

1.2 PROBLEMSTILLINGER

Ut fra bestillingen vil følgende problemstillinger bli besvart i rapporten:

1. Er Energi- og klimaplan 2009 - 2020 fulgt opp?
2. Er hovedmålene i planen nådd?
3. Hva er status for tiltakene i handlingsplanen?
4. Hvordan driver kommunen sitt klima- og miljøarbeid i dag?

1.3 KILDER TIL REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er de krav, normer eller standarder som kommunen skal vurderes mot.

Kilder for revisjonskriterier i dette prosjektet er hentet fra:

- Kommuneloven (1992 & 2018)
- Plan- og bygningsloven med forskrift
- Energi- og klimaplan 2009 – 2020, (vedtak i kommunestyret sak 71/09)

KOMMUNELOVEN

I planperioden var det kommuneloven av 1992 som var gjeldende frem til utgangen av 2019, og som derfor hovedsakelig blir lagt til grunn som kilde til revisjonskriterier knyttet til internkontroll. Kommunelovens § 23 (1992) omhandler administrasjonens arbeid og oppgaver i forbindelse med saksbehandling og iverksetting av politiske vedtak. Det er kommunedirektøren sitt ansvar at kommunen har etablert betryggende internkontroll. Kommunens planer og vedtak, med påfølgende saksbehandling og oppfølging er derfor kommunedirektøren sitt ansvar.

PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

Plan- og bygningsloven (2008) presiserer i § 11-2 at «Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig.» Av dette følger det at tiltak og status i kommunens arbeid med å nå mål i kommunedelplaner for temaer bør rapporteres og dokumenteres på en ensrettet måte. Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene (2009) stiller krav til at planer som behandler klima- og energispørsmål skal følges opp gjennom handlingsdelen i kommuneplanen og mer detaljert planlegging skal legges til grunn for kommunens arbeid. Planer som omhandler klima- og energispørsmål skal vurderes revidert minst hvert fjerde år, jfr. også bestemmelsene om revisjon av kommunale og regionale planstrategier (plan- og bygningsloven § 10-1).

ENERGI- OG KLIMAPLAN 2009-2020

Surnadal kommune har i sin Energi- og klimaplan 2009 – 2020 vedtatt følgende hovedmål og strategiområder:

1. Klimagassutsleppa i 2020 skal vere 10 % lågare enn klimagassutsleppa i 1991.
2. Veksten i energiforbruk skal reduserast og enøkpotensialet på 10% skal realiserast innan 2020.
3. Energibruk i kommunale bygg, føretak og selskap skal reduserast med minimum 10% innan 2020 (referanse 2006).
4. Det skal stimulerast til at 3% av total elektrisk energibruk (referanse 2006) skal leggjast om til ny fornybar energi.

I planen står det at det skal foretas en **ny vurdering** på status på arbeidet med klimagassutslipp i 2013 og i 2017 og ytterligere tiltak for å nå måla skal settes inn om nødvendig. Dersom kommunen ikke når måla vil kommunen vurdere å kjøpe klimakvoter inntil målet er nådd.

1.4 METODE, GJENNOMFØRING OG AVGRENSNING

METODE

Denne forvaltningsrevisjonen utføres i henhold til NKRF – Kontroll og Revisjon i Kommunene (NKRF 2020) sin standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001). Vi har hentet inn data gjennom intervju, dokumentanalyser, spørreundersøkelser og korrespondanse via e-post og i møter med kommunens administrasjon og ansatte i Svorka¹.

Når vi bruker flere metoder for å innhente data, styrker det undersøkelsens troverdighet og reduserer risiko for feil. En slik kildetriangulering, å bruke flere metoder for å belyse problemstillingen, vil styrke datainnsamlingen og rapportens kvalitet (validitet). Disse metodene for å hente inn data gir oss et mer sammensatt og breiere innblikk i virkeligheten (RSK 001, og Amundsen & Knudtzon, 2006). Vår vurdering er at vi har innhentet data i tilstrekkelig omfang til å svare på problemstillingene. Nærmere om kilder til data og metode for datainnhenting for den enkelte problemstilling finnes i vedlegg 2.

GJENNOMFØRING

Det ble avholdt oppstartsmøte for prosjektet 17.12.2021 med kommunedirektør. I møtet orienterte vi om bestillingen og gjennomføring av revisjonen. Gjennom dette ble prosjektet forankret i kommuneledelsen. For å få frem et mest mulig korrekt bilde av trender, utviklingsforløp og status for arbeidet med klima- og energiplanen i Surnadal kommune har vi involvert sentrale personer fra administrasjonen i kommunen, samt brukt energikonsernet Svorka som fagressurs for utarbeidelse av deler av rapporten.

FORBEHOLD

I likhet med mange andre kommuner har Surnadal satt seg klimamål med utgangspunkt i 1991, som var det første året i Statistisk sentralbyrås (SSB) tidligere statistikk over klimagassutslipp i kommuner. Denne valgte de å avvike i 2009 av kvalitetshensyn. Miljødirektoratet fikk deretter i oppgave å få på plass forbedrede tall, og har nå utviklet kommunestatistikk for årene 2009, 2011, 2013 og 2015 til og med 2020. Dataseriene er ikke direkte sammenlignbare med SSB sine, og vi har derfor ikke data for 2020 som kan måles mot data fra 1991 og 2006. Vi vil derfor i denne rapporten forsøke å estimere utviklingen i Surnadal kommune med bakgrunn i de to ulike tidsseriene, 1991-2009, og 2009-2020 i problemstilling 2.²

¹ Se kapittel 1.6 der bruk av «Svorka» er omhandlet

² <https://www.ssb.no/statbank/table/08615/?rxid=d8c2ef94-82fe-4e1b-8814-3eb35795c3be>

AVGRENSNING

I klima- og energiplanen er det satt opp mål om å redusere energibruk i alle «kommunale bygg, verksemder og føretak». Vi har valgt å avgrense dette til å se kun på energibruk i kommunale bygg, da vi vurderte at innhenting av mer data fra kommunale virksomheter og foretak ville bli svært tidkrevende, og heller ikke ville tilføre prosjektet vesentlig merverdi. Avgrensingene er gjort i samråd med administrasjonen i Surnadal kommune.

1.5 HØRING

Rapporten har vært på høring hos Kommunedirektøren, og han har hatt anledning til å kontrollere faktagrunnlag og metodikk før vi har foretatt våre konklusjoner. Det har også vært dialog mellom revisjonen og administrasjonen for å kvalitetssikre datagrunnlag og målemetoder. Viser til høringsuttalelse i vedlegg 1.

1.6 BEGREP SOM ER BRUKT I RAPPORTEN

Oversikt over ord og forklaring av de viktigste begrep som blir brukt i rapporten:

Bærekraft: En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov³.

CO2-ekvivalenter: Alle gasser som bidrar til klimaendringer, som for eksempel metan, karbondioksid og fluorgasser har ulik oppvarmingseffekt og levetid i atmosfæren. For å kunne sammenligne dem, regnes de ut til CO2-verdier, og kan da sammenlignes direkte fordi de får samme enhet⁴.

Energi- og klimaplan: I rapporten omhandler vi Surnadal kommune sin Energi- og klimaplan 2009 – 2020 som Energi- og klimaplan eller «planen».

Enova: Enova SF er lokalisert i Trondheim og har 75 medarbeidere. Selskapet er eid av Klima- og miljødepartementet. Enova arbeider for Norges omstilling til å bli et lavutslippsamfunn.

ENØK: Effektiv energibruk, eller energiøkonomisering. Omhandler også tiltak som reduserer energibruken, pluss tiltak som kan erstatte bruk av petroleum for oppvarming, samt produksjon av el-varme med nye og miljøvennlige energiformer.

NVE: Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er underlagt Olje- og energidepartementet og har ansvar for å forvalte vass- og energiressursene til landet.

Ny fornybar energi: I Surnadal kommune sin Energi- og klimaplan brukes begrepet «ny fornybar energi». Det definerer vi som nye kilder for elektrisk energiproduksjon for eksempel vindkraft, småkraftverk, og energiuttak fra skog for produksjon av energi til fjernvarmeanlegg og anlegg med vannbåren varme.

Klimagassutslipp: Fellesbenevnelse for gasser som slippes ut til luft og som påvirker atmosfæren.

Svorka: Energikonsern på Nordmøre som er eid av Surnadal, Heim og Rindal kommune, samt Møre og Romsdal fylkeskommune. I rapporten blir det brukt «Svorka» uavhengig om det er et datterselskap i konsernet eller om det er konsernet som helhet som er omtalt. Dette også slik konsernet er omtalt i Surnadal kommune sin Energi- og klimaplan.

³ <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>

⁴ <https://snl.no/CO2-ekvivalenter>

2. PROBLEMSTILLING 1: ER ENERGI OG KLIMAPLAN FULGT OPP?

2.1 REVISJONSKRITERIER

KILDER TIL REVISJONSKRITERIER

Kommunelovens krav til oppfølging av politiske vedtak, vil sammen med Kommunestyret sitt vedtak i forbindelse med behandling av Energi- og klimaplan 2009 – 2020 fra 26.10.2009 være kilde til revisjonskriterier for å besvare problemstilling 1.

UTLEDA REVISJONSKRITERIER

- ✓ Kommunedirektøren har ansvaret for at politiske vedtak følges opp.
- ✓ Status på klimagassutslepp skal vurderes i 2013 og ytterligere tiltak settes inn om nødvendig for å nå hovedmål 1.
- ✓ Status på klimagassutslepp skal vurderes i 2017 og ytterligere tiltak settes inn om nødvendig for å nå hovedmål 1.
- ✓ Alle fire hovedmålene skal være nådd ved utgangen av planen i 2020, dersom ikke skal det vurderes å kjøpe klimakvote.

2.2 FUNN

Kontrollutvalget i kommunen bestilte en forvaltningsrevisjon med utgangspunkt i kommunens energi- og klimaplan. Revisjonsrapporten ble levert 31.1.2013 og behandlet i kontrollutvalget og i kommunestyret. Kontrollutvalget ønsket med rapporten å få informasjon om hvordan planen ble fulgt opp i kommunen, hvilke oppfølgings- og rapporteringsrutiner som var etablert, samt noe informasjon på status i arbeidet med planen. Med rapporten ble det økt søkelys på energi- og klimaplanen, og det ble vedtatt tiltak om systematisering, synliggjøring og rapportering på tiltak i planen, samt at det ble vedtatt å oppnevne en hovedansvarlig for energi- og klimaarbeidet i kommunen.

Administrasjonen har fulgt opp kommunestyrets vedtak i forbindelse med forvaltningsrevisjonen ved å rapportere på tiltak gjennom året i kommunens årsmelding. Kommunedirektøren opplyser at det også har vært muntlige orienteringer til kommunestyret om status i forhold til arbeidet med tiltakene.

I januar 2014 la administrasjonen frem en sak om rullering av Energi- og klimaplanen for hovedutvalg for teknikk, miljø og næring. I sak 8/14 vedtas oppstart av arbeidet med å rullere gjeldende Energi- og klimaplan. Arbeidsgruppen for rullering av planen består av administrative ressurser, og ny plan skal gjelde for perioden 2015 – 2018. En gjennomgang

av saken i ePhorte⁵ viser at arbeidsgruppen først 3 år etter vedtak om rullering av planen gjennomfører et oppstartmøte. Det ble planlagt et nytt møte, men dette møte gjennomføres ikke og arbeidet med å revidere planen blir ikke ført videre. Kommunedirektøren opplyser om at det muntlig er orientert om at administrasjonen har avsluttet rulleringsarbeidet med energi- og klimaplan for 2015 – 2018, men at det videre skal være en integrert del av kommuneplanens samfunnsdel.

RAPPORTERING PÅ KLIMAUTSLIPP

Det foreligger ikke en samlet dokumentasjon i kommunens sak- og arkivsystem som viser at kommunen har arbeidet med status på klimagassutslipp i perioden. En gjennomgang av mottatte sakspapirer viser at administrasjonen ikke har lagt frem politisk sak om status på klimagassutslipp hverken i 2013, 2017 eller ved planperiodens utløp.

2.3 REVISORS VURDERING

Administrasjonen har fulgt opp kommunestyrets vedtak om årlig rapportering på tiltak. Det er imidlertid ikke foretatt statusrapportering på klimautslipp i planperioden eller i forhold til de fire hovedmålene.

⁵ ePhorte var kommunens sak- og arkivsystem frem til 2019

3. PROBLEMSTILLING 2: ER DE FIRE HOVEDMÅLENE I ENERGI- OG KLIMAPLAN NÅDD?

3.1 REVISJONSKRITERIER

KILDER TIL REVISJONSKRITERIER

Surnadal kommune har i sin Energi- og klimaplan 2009 – 2020 vedtatt følgende hovedmål og strategiområder:

1. Klimagassutsleppa i 2020 skal vere 10 % lågare enn klimagassutsleppa i 1991.
2. Veksten i energiforbruk skal reduserast og enøkpotensialet på 10% skal realiserast innan 2020.
3. Energibruk i kommunale bygg, føretak og selskap skal reduserast med minimum 10% innan 2020 (referanse 2006).
4. Det skal stimulerast til at 3% av total elektrisk energibruk (referanse 2006) skal leggjast om til ny fornybar energi.

UTLEDA REVISJONSKRITERIER

- ✓ Klimagassutsleppet i 2020 skal være 10% lavere enn i 1991.
- ✓ Veksten i energiforbruk skal reduseres.
- ✓ Enøkpotensialet på 10% skal realiseres innen 2020.
- ✓ Energiforbruket i kommunale bygg⁶ skal reduseres med minimum 10% innen 2020 og 3 % av det totale elektriske energiforbruket skal legges om til ny fornybar energi.

3.2 FUNN

KLIMAGASSUTSLEPPET I 2020 SKAL VÆRE 10% LAVERE ENN I 1991.

I likhet med mange andre kommuner, har Surnadal satt sine klimamål med utgangspunkt i nivå for utslipp i 1991. Tallene for 2020 er ikke mulig å sammenligne direkte med tallene for 1991, da det har vært endringer i hvilke utslippskilder som er inkludert i statistikken. En får derfor ikke utarbeidet en statistikk som viser reell utvikling i utslippene på kommunenivå for hele tidsperioden i sammenheng.

⁶ Viser til avgrensning i punkt 1.4

Den statistikken som blir brukt i dag, er utarbeidet av Miljødirektoratet, og har tall tilbake til 2009. SSB har en tidsserie for årene 1991 til 2009, men denne har stor usikkerhet i kvaliteten og må benyttes med en viss grad av varsomhet. Vi har, basert på de to ulike tidsseriene, gjort et forsøk på å estimere utviklingen i Surnadal kommune.

Tabell 1: De totale utslippene i Surnadal kommune, tidsserie 1991 - 2009 (Kilde: SSB)

	Utslipp til luft (1 000 tonn CO ₂ -ekvivalenter)					
	1991	1995	2000	2005	2008	2009
1566 Surnadal						
Alle kilder						
Klimagasser i alt	47,7	49,0	45,1	43,8	42,9	41,6

^ Fotnoter

Utslipp fra utenriks sjø- og luftfart er ikke inkludert.

Klima- og energiplanen har i tiltaksdelen side 14 et tallfestet mål for klimagassutslipp i 2020, at det ikke skal være høyere enn 42250 tonn CO₂-ekvivalenter. Som vi ser i tabellen over, så er det for tidsrommet 1991 til 2009 en endring i utslipp fra 47,7 til 41,6 (1000 tonn CO₂-ekvivalenter), noe som utgjør en reduksjon i klimagassutslipp på 12,8%.

Tabell 2: De totale utslippene i Surnadal kommune, tidsserie 2009 - 2020 målt i 1000 tonn CO₂-ekvivalenter (Kilde: Miljødirektoratet)

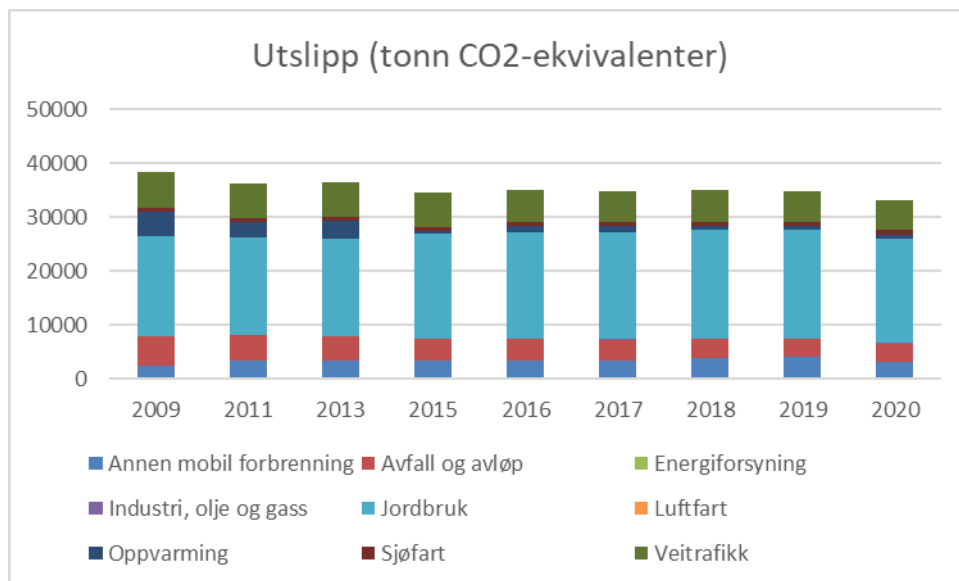
2009	2011	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020
38,4	36,3	36,6	34,7	35,2	34,8	35,2	34,7	33,2

Fra 2009 har Miljødirektoratet tatt over rapporteringen av klimagassutslipp, og fra tabellen over ser vi at det i perioden 2009 til 2020 også har vært en nedgang i totalt utslipp av CO₂-ekvivalenter til luft på 13,5%.

Utslippskilder til luft

I diagrammet over utslippskilder som vist under, ser vi at det er jordbruket som står for det største utslippet i Surnadal. Surnadal er den største skogbrukskommunen i fylket, og den nest største jordbrukskommunen. I 2020 var andelen utslipp fra jordbruket 58,3 % av det totale utslippet i kommunen. Deretter kommer veitrafikk med 16,9%. Det vil si at omtrent 25% av utslippet har andre kilder enn jordbruk og veitrafikk. En kan her merke seg nedgang i utslipp fra oppvarming, samt noe reduksjon innen utslipp fra avfall og avløp.

Figur 1. Utslipp til luft, etter region, kilde (aktivitet), komponent, statistikkvariabel og år (Kilde: Miljødirektoratet)

VEKSTEN I ENERGIFORBRUK SKAL REDUSERES OG ENØKPOSENSIALET PÅ 10% SKAL REALISERAST INNAN 2020.

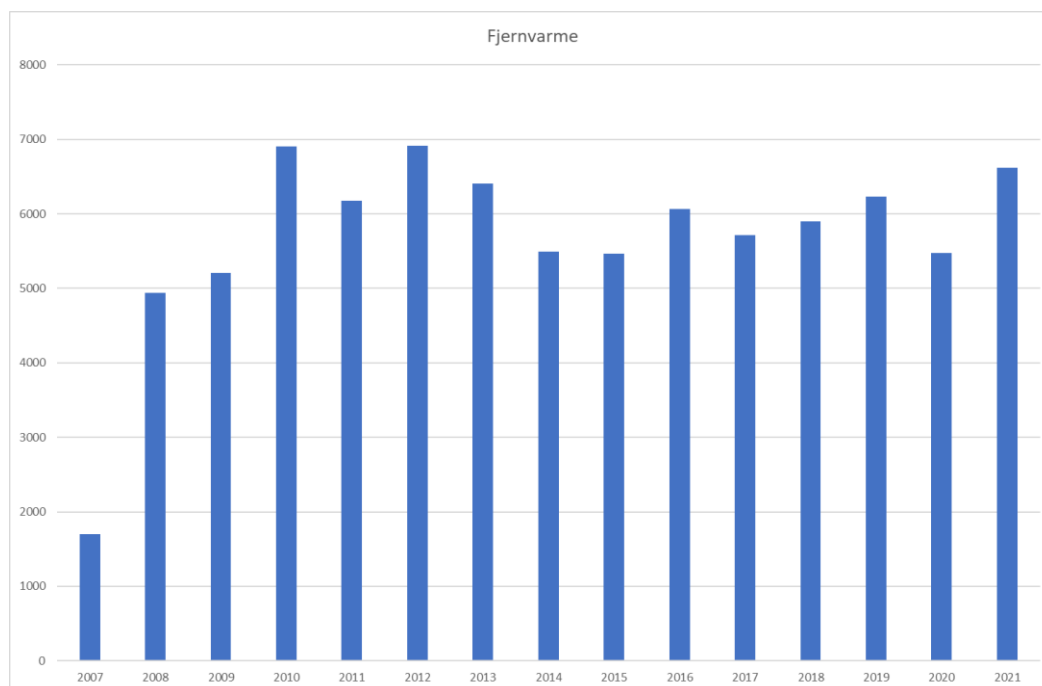
Vi har mottatt informasjon fra Svorka som viser en svak økning i totalforbruk av elektrisk energi for Surnadal kommune i perioden fra 2007 til 2021. Økningen kommer hovedsakelig på grunn av økt forbruk for husholdninger og fritidshus. Svorka opplyser at det også har vært en økning i antall målepunkter på ca. 25 per år i perioden 2013-2021. De antar at utviklingen har vært tilsvarende også tilbake til 2007 og at forbruk per målepunkt er forholdsvis stabilt fra år til år.

I tillegg til økningen i antall målepunkt, opplyses det også om at det har vært en omlegging av energikilder fra fossil- til elektrisk oppvarming. Oljekilder er erstattet av elektrisk oppvarming og noe fjernvarme, og etter at varmepumpe ble vanlig er det ifølge Svorka grunn til å tro at en del vedfyring ble erstattet med elektrisk oppvarming. Bedre økonomi og økt komfort bidrar trolig også til en økning i perioden.

Alternative energikilder

Fjernvarme har vært et satsningsområde for Svorka og Surnadal kommune. Anlegget kom i drift høsten 2007 og leverer i dag varme til en rekke større bygg i Surnadal sentrum og på Øye. Mellom 70 og 80% av varmen kommer fra anleggets biokjel, og blir fyrst med flis og briketter. En supplerer med varme fra el- og oljefyrte kjeler i spesielle kuldeperioder.

Figur 2: Utvikling i forbruk av fjernvarme i perioden 2007 til 2021 (Kilde: Svorka)

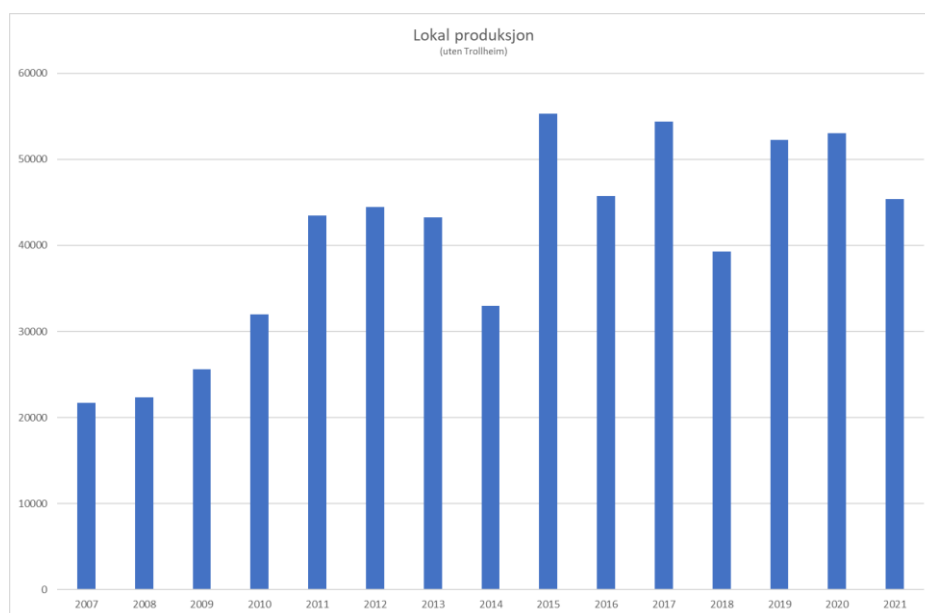
Svorka Fjernvarme AS leverer en varmemengde tilsvarende ca. 6,9 GWh i året til oppvarming og varmtvann ifølge deres hjemmeside. Stolpediagrammet over viser utviklingen i forbruk av fjernvarme. Variasjonene kan være knyttet til variasjon i temperatur. Ifølge Svorka ble det også gjennomført optimalisering av driften både hos Svorka og hos kundene i 2012-2014 som resulterte i en nedgang/besparelse.

Fjernvarme erstatter oppfyring med oljefyr i flere bygg, og samlet sett bidrar fjernvarme basert på flis og briketter til en reduksjon i CO₂-utslippene i Surnadal sentrum med 2000 tonn per år (Svorka, 2022).

Lokal kraftproduksjon

Små kraftverk er ifølge NVE en fellesbetegnelse på vannkraftverk som er mindre enn 10 MW, og deles inn i mikrokraftverk, minikraftverk og småkraftverk. Figuren på neste side viser utvikling i lokal kraftproduksjon i perioden 2007 til 2021.

Figur 3: Utvikling i lokal kraftproduksjon i perioden 2007 til 2021 (Kilde: Svorka)

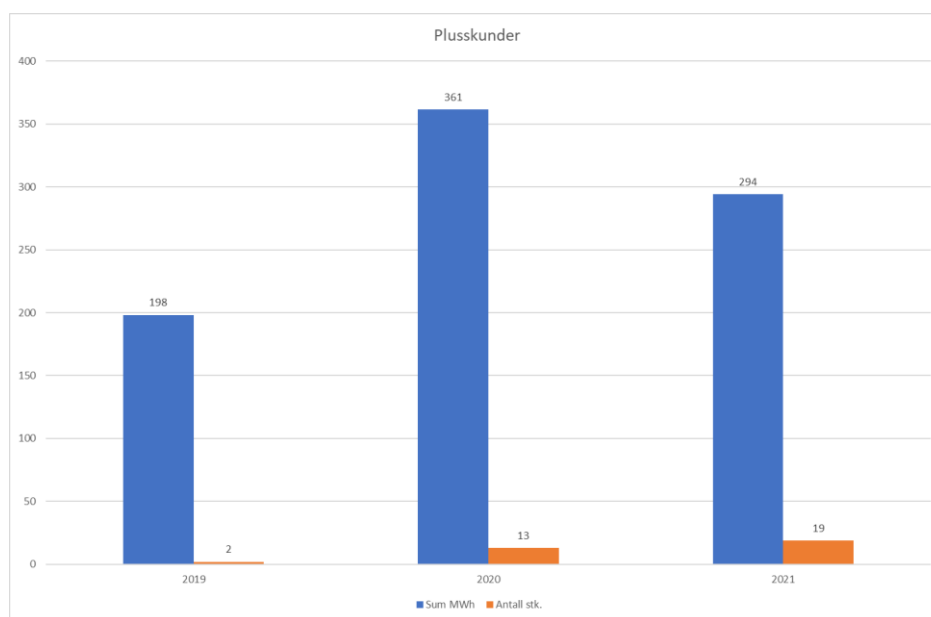

Vi ser av figuren over at det i løpet av perioden har vært en økning i lokal produksjon av kraft. Svorka opplyser at det i perioden har kommet en del nye småkraftverk i kommunen, og en ser en oppgang i produksjon av ny fornybar elektrisk energi. Variasjon i produksjon er i tillegg knyttet til variasjon i nedbørsmengde. Svorka opplyser at det på grunn av mangel på elektrisk energi kan bli aktuelt med mer utbygging.

Plusskunder

En plusskunde er en nettkunde som både bruker og produserer elektrisitet. Plusskundeordningen innebærer at kunden selger overskuddskraften til en kraftleverandør, og denne håndterer da både produksjon og forbruk. En plusskunde kan i utgangspunktet ikke selv videregjøre kraften til andre sluttbrukere eller delta i engrosmarkedet. I figur 4 på neste side, ser vi en oversikt over produsert energi som kunder av Svorka har levert tilbake til strømmettet. Produsert energi som kunden selv bruker er ikke med i denne oversikten.

Figur 4: Oversikt over antall plusskunder og produserte MWh i 2019 – 2021, Surnadal, Rindal og Halså kommune

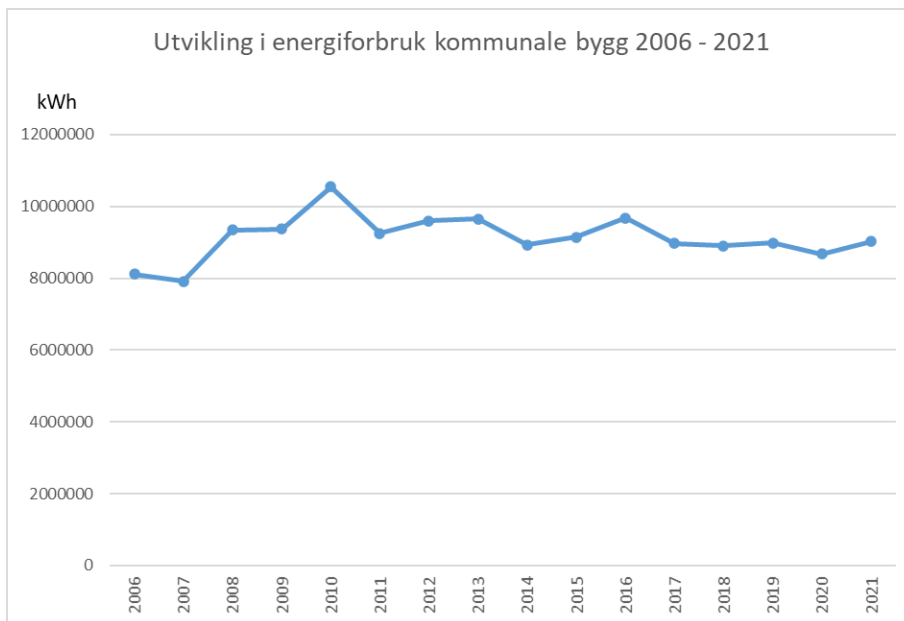
Fra figuren over ser vi at det har vært en økning fra 2 til 19 plusskunder på to år, og Svorka opplyser at det er grunn til å tro at dette er starten på en positiv trend. Diagrammet gjelder for kommunene Surnadal, Rindal og Halså, men ifølge Svorka kan en anta at 70% av produksjon og kunder gjelder Surnadal kommune.

ENERGIFORBRUKET I KOMMUNALE BYGG, FORETAK OG SELSKAP SKAL REDUSERES MED MINIMUM 10% INNEN 2020.

Vi har mottatt informasjon om utvikling i energiforbruket i kommunale bygg i perioden 2006 fra Surnadal kommune.

Grafen i figur 5 på neste side, viser utviklingen i energiforbruk i kommunale bygg for perioden 2006 til 2021 i Surnadal kommune. Energiforbruket viser forbruket i kommunale bygg, kommunale boliger, gatelys, pumper for avløpsanlegg med mer.

Figur 5: Utvikling i energiforbruk i kommunale bygg i perioden 2006 til 2021 (kilde: Surnadal kommune)

Som grafen illustrerer, har Energi- og klimaplanen sitt mål om en reduksjon på minimum 10% innen 2020 ikke blitt nådd. Vi ser at utviklingen ikke har endret seg vesentlig i perioden fra 2009 og frem til i dag. Energien i figuren over består av både «vanlig strøm» og strøm fra fjernvarmeanlegg.

3.3 REVISORS VURDERING

Med forbehold om kvaliteten i datagrunnlaget for statistikken, som også er påpekt som en svakhet og årsak til avslutning av statistikkserien fra SSB, så kan vi vise til at målet om 10% reduksjon i klimagass er nådd for perioden 1991-2009. På samme måte kan vi gjøre en vurdering av Miljødirektoratet sine tall, og konkludere med at hovedmålet er nådd også for perioden 2009-2020. Vi har ingen tydelige indikasjoner som gjør at vi kan vurdere om disse målene er nådd på bakgrunn av direkte tiltak og handlinger som er utført basert på klima- og energiplanen, eller om nedgangen har ytre årsaker som har vært knyttet til generell samfunnsutvikling og/eller endringer initiert fra nasjonalt hold.

Målet om at veksten i energiforbruk skal reduseres og enøkpotensialet på 10% skal realiseres innen 2020 er ikke nådd. Grunnet den generelle samfunnsutviklingen og kollektive omleggingen til bruk av elektrisitet, må en se dette funnet i sammenheng blant annet med overgang fra fossilt brennstoff for oppvarming og drivstoff på nasjonalt nivå.

Energibruken i kommunale bygg ligger jevnt i perioden. Den generelle samfunnsutviklingen vil også gjøre seg gjeldende på dette punktet, med en omlegging til mer bruk av verktøy og

utstyr som krever elektrisk energi innen de fleste områder. Det er også en økning i ladbart el-utstyr både innen administrasjonen, helse, skole og andre sektorer.

Det er metodisk vanskelig å finne ut hvor stor del av total elektrisk energibruk som er lagt om til ny fornybar energi. I samarbeid med Svorka har vi derfor tatt frem tall som viser produksjon av fjernvarme, samt produksjon av «ny fornybar energi» via plusskunder.

Vår vurdering er at målene som ble satt i 2009 ikke tar høyde for den reelle samfunnsutviklingen som har vært i perioden, der det har vært stor omlegging fra fossilt brennstoff som kilde for produksjon av oppvarming og transport. Omlegging til elektrisitet har vært en ønsket utvikling fra myndighetene, og har bidratt til reduksjon av klimagassutslipp. Flere målepunkt gjenspeiler trolig også en økning i komfort og en økning i andel fritidsboliger med strøm samt flere nybygg.

4. PROBLEMSTILLING 3: HVA ER STATUS I ARBEIDET MED TILTAKENE I ENERGI- OG KLIMAPLAN?

I Surnadal kommune sin vedtatte Energi- og klimaplan 2009 – 2020 er det fastsatt en rekke tiltak for å nå hovedmålene i rapporten. Tiltakene er gjengitt i sin helhet i vedlegg 3, men er rettet mot følgende områder:

- ✓ Landbruk
- ✓ Kampanjer rettet mot husholdninger
- ✓ Transport- og arealplanlegging
- ✓ Ny fornybar energi
- ✓ Kommunen sin virksomhet som byggeier og aktør

Denne problemstillingen er av beskrivende art, og det utledes derfor ikke revisjonskriterier.

4.1 FUNN

Her presenterer vi en oppsummering av administrasjonens tilbakemeldinger på tiltakene for de ulike områdene i planen. Vi har også benyttet andre kilder til data som er omhandlet i vedlegg 2. Nærmere om status for det enkelte tiltak er lagt i vedlegg 4.

LANDBRUK

Landbruk opplever at det er svært mange tiltak i planen og at det ikke er realistisk å kunne følge opp alle tiltakene. I vedlegg 4 tabell 1 har vi utarbeidet en oversikt over status i arbeidet med de ulike tiltakene som omhandler landbruk, og vist hva som er status i arbeidet med tiltakene.

For de tiltak som er under arbeid opplyses det om at flere av tiltakene arbeides det kontinuerlig med gjennom året ved deling av informasjon om ulike tema med bøndene. Dette kan skje på ulike måter blant annet ved temamøter eller kurs. Kommunen formidler informasjon om aktuelle tema, fagfelt og artikler også via epost og i samtale med den som søker produksjonstilskudd. Landbrukskontoret har i tillegg egen Facebook side som brukes til å formidle informasjon. For de som skal investere i driftsbygninger blir det arrangert forhåndsmøte. Her blir tema som gjødsels håndtering, foring, drenering, jordpakking og arrondering tatt opp. Kommunen oppfordrer søker til også å ta kontakt med fagfolk innenfor aktuelle tema. Det opplyses om at en del tiltak ikke er fulgt opp på grunn av mangel på kapasitet, og at lovpålagte oppgaver og behandling av søknader blir prioritert foran tiltak.

KAMPANJER RETTET MOT HUSHOLDNINGER

Energi- og klimaplanen inneholder 9 ulike tiltak som er rettet mot husholdningene. Administrasjonen opplyser at flere av tiltakene er gjennomført i planperioden. Det er ikke gjennomført spesielle markedsføringstiltak eller reklame fra kommunen sin side rettet mot næringslivet i Surnadal, Rindal og Halså, men det opplyses at kommunen selv har forsøkt å bruke digitale plattformer og motivere næringslivet indirekte gjennom dette. Det opplyses om at næringslivet på eget initiativ har brukt digitale plattformer, om mulig i tråd med den generelle utvikling i samfunnet. For nærmere informasjon over hva som er gjennomført av tiltak, hvilke tiltak som er under arbeid og hva som ikke er startet opp viser vi til vedlegg 4 tabell 2.

TRANSPORT- OG AREALPLANLEGGING

Innen «transport- og arealplanlegging» er det få tiltak som er gjennomført. Særlig gjelder dette holdningsskapende og kunnskapssøkende tiltak rettet mot egne ansatte og publikum, der målet skulle være å oppfordre til omlegging til mer miljøvennlige transportalternativer. Det opplyses at kommunen er i gang med et prosjekt på grønn mobilitet som skal legge grunnlaget for bedre forhold for myke trafikanter i Surnadal ved et forbedret nettverk av gang- og sykkelveg.

Surnadal kommune har flere elbiler i dag, og i 2022 skal nye 8 biler i hjemmetjenesten byttes ut fra diesel til elbil. Det er også avsatt midler i 2022 til innkjøp av varebiler til bruk i enheten Teknisk drift. Kommunedirektøren opplyser om strategisk og gradvis utskifting til elbil i alle enheter, med unntak av utrykningskjøretøy og lastebil og anleggskjøretøy.

Noen av tiltakene som har gått på å redusere reiser, legge om til digitale møter samt tilrettelegge for hjemmekontor, opplyses å være en følge av pandemien og ikke en direkte satsing som følge av planlegging. Status for alle tiltakene er vist i tabell 3 i vedlegg 4.

NY FORNYBAR ENERGI

Energi- og klimaplanen inneholder 10 tiltak som omhandler «Ny fornybar energi», og på dette området er det flere av tiltakene som ikke er gjennomført.

Administrasjonen opplyser at kommunen ikke aktivt har arbeidet med etablering av små kraftverk, men at flere grunneiere på eget initiativ har etablert kraftverk. Det opplyses også om at det ved et gårdsbruk kan være aktuelt å etablere biogassanlegg i 2022.

Svorka fullførte bygging av sitt fjernvarmeanlegg i 2007, og anlegget leverer varmemengde tilsvarende 6,9 GWH per år. I anlegget fyres det med flis og briketter fra MøreTre AS. Mange av kommunens bygg i sentrum benytter energi fra fjernvarmeanlegget. Oversikt over alle tiltakene er vist i tabell 4 i vedlegg 4.

KOMMUNEN SIN VIRKSOMHET SOM BYGGEIER OG AKTØR

Energi- og klimaplanen inneholder mange tiltak⁷ som omhandler kommunen sin virksomhet som byggeier og som aktør.

Surnadal kommune er en del av Klimanettverket Nordmøre. Dette er et nettverk for ansatte i kommunene på Nordmøre for kompetanseheving, ideutveksling og samarbeid for reduksjon av klimagassutslepp. Det orienteres om at det er gjennomført, og at det fortsatt pågår, kursing av teknisk personell i oppfølging av energi, sentral driftskontroll, drift og vedlikehold.

I perioden 2012 til 2018 deltok Surnadal kommune som en av sju kommuner i prosjektet *ORKidé Krafttak*. Målsettingen for samarbeidet og deltakelse var å gjennomføre tiltak for å nå vedtatte mål i energi – og klimaplanen. Prosjektet skulle styrke kommunens gjennomføringskraft innenfor energi- og klimatiltak ved innføring av og bruk av løsninger, kompetansehevingstiltak og utvikling av fagsamarbeid (Strøm, 2018).

Hovedaktiviteten i prosjektet var å gjennomføre energisparetiltak i kommunene ved bruk av Energisparekontrakter (EPC-kontrakter). Det ble inngått en forpliktende avtale mellom kommune og entreprenør som gjennomfører tiltak for å redusere energiforbruket til kommunen. Tiltakene ble gjennomført i perioden 2014 til 2017. Surnadal trekker frem installering og bruk av SD-anlegg og EOS-logg som et viktig tiltak som ble gjennomført i kommunen. Dette sikrer at kommunen har full kontroll på energiforbruket og styring av teknisk anlegg. Det er også installert varmpumpe i ventilasjonsanleggene, og noen mindre luft/luft- varmpumper. I tillegg er det i eksisterende ventilasjonsanlegg installert frekvensstyrte kammervifter og roterende gjenvinner. Flere ventilasjonsanlegg er også skiftet. Systemene for vannbehandling og innregulering av vannbårne varmeanlegg er også forbedret i prosjektperioden. Det ble gjennomført tre fagsamlinger for driftspersonell i perioden 2012 til 2014. I tillegg fikk alle 6. klassinger opplæring i energisparing i 2016.

Ifølge Surnadal kommune sin arealdel av kommuneplanen skal klima og energi være en del av konsekvensvurderingen til nye byggeområder. Energiforbruket, transportbehov og samordnet arealbruk er forhold som skal konsekvens vurderes for nye byggeområder. En gjennomgang av den nylig vedtatte økonomiplanen viser at tiltak som omhandler energisparing eller klimavennlige tiltak i investerings- og rehabiliteringsprosjekter ikke er tatt inn i gjeldende økonomireglementet, men er tatt inn i kommunens innkjøpsstrategi (2021).

⁷ I vedlegg 3 har vi lagt utklipp av tiltakene i Energi- og klimaplanen, mens status i arbeidet med tiltakene er omhandlet i vedlegg 4.

Enhet for Areal- og naturforvaltning opplyser at de ikke er inne i planleggingen av nye kommunale bygg. Enheten blir først koblet på prosjektet ved et senere tidspunkt, og får derfor ikke anledning til å drøfte tema om energi- og klimavennlige tiltak ved nybygg.

Administrasjonen orienterer om at det i tilbygg av Surnadal barne- og ungdomsskole er valgt konstruktivt tre (KLT), og at det vil være økt fokus på å redusere forbruk av strøm til oppvarming av kommunale bygg i tida fremover. Vannbåren varme ved nybygg og renovering av kommunen sine bygg er alltid vurdert der det finnes mulighet for fjernvarme, opplyser administrasjonen.

Det orienteres om at kommunen har benyttet seg av Enova-tilskudd ved klimatiltak og energiøkonomisering ved kommunale bygg. Det er søkt og fått klimasatsmidler for montering av ladestasjoner, og kommunen har fått tildelt «grønne lån» fra Kommunalbanken ved bygging av gang/sykkelveger mv.

«Som deltaker i Nordmøre Interkommunale Innkjøps samarbeid - NII og kommunens vedtekne innkjøpsstrategi (2021) er dette satt for alvor på dagsorden de siste årene. Langt meir bevisste på miljø/klima som kriterie ved innkjøp.»

Kommunedirektøren

Anskaffelsesloven (2016) åpner for å kunne bruke tildelingskriterier innen klima og miljø i innkjøpsprosessen. En gjennomgang av kommunens økonomireglement viser at vektlegging av miljø og klima ikke er tatt inn i kapittelet om innkjøp (2021, kapittel 13), men er tatt inn i kommunens innkjøpsstrategi (2021).

4.2 POLITISK RAPPORTERING

Administrasjonen har i perioden 2014 til 2018 rapportert om arbeidet med tiltakene i kommunens årsmelding. Årsmeldingene har eget kapittel som omhandler de tiltak som er gjennomført i løpet av årene. I vedlegg 3 har vi utklipp fra årsmeldingene. Fra 2019 er det rapportert i forhold til klimaregnskap og ikke på tiltak i planen.

5. PROBLEMSTILLING 4: HVORDAN DRIVER KOMMUNEN SITT KLIMA- OG MILJØARBEID I DAG?

Denne problemstillingen er av beskrivende art, og det utledes derfor ikke revisjonskriterier. Vi har først omtalt kommunens overordna planverk og styringsverktøy, før vi har omhandlet de ulike enhetene sitt arbeider med klima- og miljø i dag.

5.1 OVERORDNET PLANARBEID OG VERKTØY

KOMMUNEPLAN – SAMFUNNSDEL 2020 – 2032

FNs bærekrafts mål er tatt inn i kommunens samfunnsdel av kommuneplanen. Det skilles mellom Miljømessig-, sosial- og økonomisk bærekraft. Surnadal kommune har vedtatt mål innenfor det enkelte bærekraftsområde for 2032, og det er vedtatt strategier for hvordan kommunen skal nå disse målene.

Budsjett og handlingsplan 2020

«Miljøomsyn skal ligge til grunn for Surnadal kommune si verksemd og planlegging. Surnadal skal i tillegg vere ein medspelar i arbeidet med å verkeleggjere FN's berekraftsmål.»

Budsjett- og handlingsplan 2020

Som et ledd i arbeidet med å redusere klimagassutsleppa i kommunen, er det innført klimabudsjett som nytt styringssystem fra 2021.

Direkte utslipp

Reduksjonar synast i tonn CO2 ekvivalentar

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2022	Totalkostnad 2022-2025	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kjelde	Reduksjon 2020	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Langsiktig reduksjon
Redusert reiseaktivitet gjennom bruk av IKT-løysingar				Luftfart	Innenriks luftfart	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	0,0
El-bilar til heimesjukepleien				Veitrafikk	Personbiler	0,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	0,0
Redusert reiseaktivitet gjennom bruk av IKT-løysingar				Veitrafikk	Personbiler	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	0,0
Sum						0,0	68,0	68,0	68,0	68,0	68,0	

Kilde: Skjermtutklipp fra klimabudsjettet

Ambisjonen med klimabudsjettet er å være tydeligere og mer konkret enn tidligere på hva som er kommunens klimamål, og hvor store reduksjoner i utslipp kommunen må oppnå, hvilke tiltak som skal iverksettes og når resultata er forventet. Klimabudsjettet skal forbedres gradvis gjennom erfaring og kompetanseheving. Kommunen regner med at faktagrunnlaget vil bli forbedra i åra framover.

5.2 HVORDAN JOBBER ENHETENE MED MILJØMESSIG BÆREKRAFT I DAG?

Spørsmålet om hvordan enhetene jobber med miljømessig bærekraft i dag ble sendt ut som en elektronisk spørreundersøkelse til 18 enhetsledere i kommunen. Vi mottok svar fra 9 av disse, og en oppsummering av tilbakemeldingene blir gitt under. På spørsmål om i hvor stor grad de kommunale målene for miljømessig bærekraft var kjent svarte 78% at målene i «noen grad» var kjent, og 22% «i stor grad». Ingen brukte alternativet «svært stor grad», og ingen valgte de tre laveste alternativene «liten, svært liten eller ingen grad». Når det gjaldt spørsmålet om i hvilken grad målene er tatt inn i enheten sitt arbeid opplyste 11% at målene i «stor grad» og 67% at målene i «noen grad» var tatt inn, mens 22% svarte i «liten grad».

Enhetslederne ble bedt om å nevne eksempel på tiltak innen miljømessig bærekraft (gjeldende kommuneplan 2020 – 2032) som er gjennomført i enheten, samt komme med forslag til tiltak egen enhet kan jobbe med for å nå de kommunale måla. Da vi gjennomførte en kartlegging av status for gjennomføring av tiltakene i Energi- og klimaplanen (2009-2020), kom det også frem en del informasjon om hvordan enhetene arbeider i dag. Vi har derfor valgt å inkludere respons fra både elektronisk spørreundersøkelse og fra statusrapport fra enhetene i vår oppsummering av enhetenes beskrivelse av hvordan de jobber med bærekraft og miljøarbeid i dag.

KOMMUNEDIREKTØREN

Kommunedirektøren trekker frem bevisstgjøring i det daglige arbeidet, og økt fokus på miljø og bærekraft i dag fremfor bare noen år tilbake. Surnadal kommune vedtok tidlig å bli en bærekrafts kommune, og dette er i dag en «rød tråd» gjennom det kommunale planverket, innkjøp og saksbehandlingen, opplyser kommunedirektøren.

«Det tek lang tid før bærekraft er «gjennomsyra» i all vår handling for alle tilsette i heile verksemda, men vi er på veg. Vi går gradvis frå ord til handling» -

« I 2022 har vi plan om å etablere eit tverrfagleg «bærekraftsteam» i administrasjonen, som skal pushe oss enda litt meir i kvardagen», sier kommunedirektøren.

TEKNISK DRIFT

Enheten opplyser at de i år fikk sin første elbil, noe som er en milepæl, og at de ser for seg at det vil bli flere elbiler etter hvert. De oppgir å være bevisst på materialvalg, energikonsumpsjon, vedlikehold og drift, mens de opplever det som mer utfordrende å få til den sosiale delen av bærekraften. Enheten opplyser at det fortsatt er mulig å redusere forbruket av strøm til oppvarming av kommunale bygg, og at de nå jobber for å få til kildesortering i alle kommunale bygg.

AREAL- OG NATURFORVALTNING

Enheten opplyser at bærekraft er tema i all saksbehandling, men at den overordna prosessen og gjennomgangen ut til enhetene ikke har vært like god.

«Det er uklart kva vi skal vurdere og vektlegge i vårt arbeid med bærekraft. Bærekraftbegrepet er derfor fjernet for dei fleste saksbehandlarar på areal- og naturforvaltning»

Enhetsleder trekker frem viktigheten av å ha en egen stilling som miljøvernkonsulent som deltar i klimanettverket på Nordmøre, og som har jobbet godt for å få etablert klimaregnskap for kommunen. I tillegg opplyses det at det jobbes godt innen forurensing/forsøpling, naturmangfold, motorferdsel i utmark, tilsynsansvar for elveforbygginger, elveforvaltning, vilkårsrevisjoner i elva Surna og etter hvert også elva Bævra. Det opplyses at mange tiltak innen arealplanlegging er styrt gjennom lovverk og statlige forventninger, som for eksempel bærekraftig areal- og transportutvikling.

Som eksempel på tiltak innen miljømessig bærekraft som er gjennomført i tråd med kommuneplanen, trekker enheten frem flere moment. På overordnet nivå arbeides det med arealplanlegging i tråd med overordna mål om å redusere klimagassutslepp. Det er også et tverrfaglig fokus på klimatilpasning når det gjelder plan, byggesak og landbruksaker. Enheten arbeider også for å opprettholde og forbedre miljøtilstanden i vassdraga i kommunen, blant annet ved å stille krav til utskifting av stikkrenner i område med gytebekker. Det opplyses at det bli gjort en vurdering av naturmangfold i alle plan- og byggesaker som omhandler omdisponering av areal, og at det er en kommunedelplan for naturmangfold under arbeid. Det vises også til en restriktiv holdning til omdisponering av landbruksareal og dyrka mark, og når det skal flyttes masse og ved byggesaker legger de vekt på å unngå å spre svartelista arter. Når det gjelder grønn mobilitet arbeides det for å tilrettelegge for flere gang- og sykkelveier.

Enhetsleder poengterer at bærekraft er kontinuerlig arbeid for enheten fremover og at det er viktig å opprettholde og styrke kommunens kompetanse innen fagfelta. Kommunedelplanen for naturmangfold som er under arbeid, blir viktig å kommunisere ut til både kommunens innbyggere i tillegg til næringslivet. Et annet viktig tiltak for enheten er

arbeidet med grønn mobilitet der de blant annet utarbeider reguleringsplaner for strekninger som i dag mangler gang- og sykkelveier.

HELSE OG OMSORG

Enheten opplyser at de har tatt bærekraftmålene inn i helse- og omsorgsplanen som danner grunnlaget for det fremtidige arbeidet med tjenestene. Enheten trekker frem kvalitetsreformen «Leve hele livet» som satsingsområde, sammen med et samarbeidsprosjekt med Frivillighetssentralen der fokus har vært bærekraftig lokalsamfunn. Enheten har tatt i bruk noe velferdsteknologi, «Roommate» og GPS, og medikamentautomat for automatisk lagring av medisiner. Det er også gjennomført tiltak innen avfallshåndtering, oppvarming, bruk av lys og matsvinn, og at enheten bruker sosiale medier til markedsføring og informasjonsspredning.

Enheten ønsker å videreutvikle tjenestene ved bruk av velferdsteknologi, og trekker frem muligheten til samhandling mellom tjenesteområdene som aktuelt område. Ellers ønsker enheten å vurdere elbil eller hybrid bil ved nyinnkjøp eller leasing av nye biler i enheten, og redusere bruken av bil ved økt grad av digitale møter og deltagelse på webinar fremfor fysiske møter.

BARNEHAGE OG SKOLE

Enheten opplyser at de i samarbeid med elevene og ansatte har jobbet med energisparende tiltak og har hatt aksjoner for å få flere til å sykle på skolen. Ellers gjennomføres det avfallssortering i dag.

Enheten ønsker å jobbe videre med dagens tiltak, men ønsker å arbeide mer jevnlig med bærekraft gjennom hele året. Overgang til elbil og mere samkjøring for å redusere klimagassutslipp er tiltak som enheten kan bli bedre på, samtidig har enheten en del å gå på når det gjelder kildesortering. Enheten opplyser at de kan jobbe med bevisstgjøring av elever og bærekrafts mål, og da trekkes redesign og forbruksbevissthet frem som eksempel.

«I enda større grad dele opp store kommunemål og sjå på kva dei vil seie for oss samt få dei inn i våre planar.»

En informant trekker frem at for implementering av de store bærekrafts målene fra kommuneplanen ut til enhetene, er det å få tiltak inn i sektorplanene viktig.

KULTUR:

Surnadal kommune har i 2022 blitt plukket ut som pilotkommune i prosjekt initiert av Riksantikvaren og fylkeskommunen. Fokus i prosjektet er å se på hvordan utsatte kulturmiljø vil bli påvirket av ekstreme hendelser i fremtiden, og hvilke forebyggende tiltak en kan sette i verk.

Det foregår et stort bærekraftsprosjekt innen friluftsliv, «Kalvegen kultursti». Her ble bærekraftselement løftet frem i anbudsrunder og den entreprenøren som svarte ut dette best, fikk anbudet. Nordmøre museum driv museumsanlegga til Surnadal kommune, også «Svinvik arboret». Der pågår et forskingsprosjekt som går ut på å nedkjempe villspredning av rododendron. På anlegget er det ansatt en botaniker med doktorgrad.

«Det skulle vore etablert gode rapporteringssystem på kva den enkelte kommune gjer nasjonalt innanfor alle områder òg kulturområdet.»

Enheten trekker frem det å holde søkelyset på bærekraft oppe over tid som viktig tiltak fremover. Enheten hadde ønsket seg et nasjonalt rapporteringssystem på tiltak.

BARNEVERN

Enhet opplyser at de i dag bruker elbil i tjenesten og at de i større grad bruker Teams til møter. Det opplyses at enheten i enda større grad kan samordne reising mellom eierkommunene, ved å samle opp møter i en kommune og ved at flere samkjører.

6. KONKLUSJON OG ANBEFALINGER

6.1 KONKLUSJON

Vi har i denne forvaltningsrevisjonen sett på kommunes oppfølging av Energi- og klimaplan 2009 -2020, samt hvordan kommunen arbeider med klima og miljøarbeid i dag. Vi har sett på om planen er fulgt opp og om hovedmålene er nådd, og vi har kartlagt hva som er status for tiltakene i handlingsplanen. I tillegg har vi undersøkt hvordan de ulike enhetene innretter arbeidet sitt inn mot målene for miljømessig bærekraft som er definert i gjeldende kommuneplan for perioden 2020 – 2032. I dette kapittelet vil vi konkludere ut fra de funn vi har gjort og beskrivelser som er gitt, og i neste kapittel vil vi gi våre anbefalinger til kommunens videre arbeid.

ER ENERGI- OG KLIMAPLAN 2009 – 2020 FULGT OPP?

Vi konkludere med at kommunestyrets vedtak om rapportering på tiltak i planen fra 2013 er fulgt opp, mens kommunestyrets vedtak i forbindelse med Energi- og klimaplan og ansvarliggjøring av oppfølgingen ikke er fulgt opp av administrasjonen.

Vi konkludere slik fordi kommunestyrets vedtak i Energi og klimaplan ikke er fulgt opp. Vedtaket handlet om at administrasjonen skulle rapportere på status i kommunens arbeid med klimautslipp tre ganger i planperioden, i 2013, 2017 og i 2020.

I 2013 leverte revisjonen en forvaltningsrevisjon, etter bestilling fra kontrollutvalget, der tema var oppfølging- og rapporteringsrutiner av Energi- og klimaplanen. Med rapporten ble det økt søkelys på energi- og klimaplanen, og det ble vedtatt tiltak om systematisering, synliggjøring og rapportering på tiltak i planen, samt at det ble vedtatt å oppnevne en hovedansvarlig for energi- og klimaarbeidet i kommunen. Administrasjonen har fulgt opp kommunestyrets vedtak om årlig rapportering på tiltak, det er imidlertid ikke foretatt statusrapportering på klimautslipp i planperioden eller i forhold til de fire hovedmålene.

ER HOVEDMÅLENE I PLANEN NÅDD?

Vi har i rapporten konkludert med at ett av de fire hovedmåla er nådd. Med forbehold om kvaliteten i datagrunnlaget for statistikken, som også er påpekt som en svakhet og årsak til avslutning av statistikkserien fra SSB, så er målet om 10% reduksjon nådd for perioden 1991-2009. På samme måte kan vi gjøre en vurdering av tallene som kommer frem i tidsserien til Miljødirektoratet, og konkludere med at hovedmålet er nådd også for perioden 2009-2020. Vi har ingen tydelige indikasjoner som gjør at vi kan vurdere om disse målene er nådd på bakgrunn av direkte tiltak og handlinger som er utført basert på klima- og energiplanen, eller om nedgangen har ytre årsaker som har vært knyttet til generell samfunnsutvikling og/eller endringer initiert fra nasjonalt hold. Målene om reduksjon i energibruk, er ikke nådd, hverken for Surnadal kommune som samfunn eller i kommunens bygg. Sett i lys av den

generelle samfunnsutviklingen er dette en naturlig konsekvens av elektrifiseringen av de fleste områder i dagens samfunn, samt et tegn på økt komfort og velstand i Norge. Når det gjelder utviklingen av ny fornybar energi, ser vi en positiv utvikling basert på informasjonen som Svorka har fremskaffet.

HVA ER STATUS FOR TILTAKENE I HANDLINGSPLANEN?

Vår kartlegging av status for tiltakene på de ulike områdene i handlingsplanen viser at det er stor variasjon i gjennomføringsgrad. Vi ønsker i konklusjonen å trekke frem noen av tiltakene som omhandler kommunen sin virksomhet som byggeier og aktør.

Surnadal kommune er en del av Klimanettverket Nordmøre. Dette er et nettverk for ansatte i kommunene på Nordmøre for kompetanseheving, ideutveksling og samarbeid for reduksjon av klimagassutslepp. Det orienteres om at det er gjennomført, og at det fortsatt pågår, kursing av teknisk personell i oppfølging av energi, sentral driftskontroll, drift og vedlikehold.

I perioden 2012 til 2018 deltok Surnadal kommune som en av sju kommuner i prosjektet *ORKidé Krafttak*. Målsettingen for samarbeidet og deltakelse var å gjennomføre tiltak for å nå vedtatte mål i energi – og klimaplanen. Prosjektet skulle styrke kommunens gjennomføringskraft innenfor energi- og klimatiltak ved innføring av og bruk av løsninger, kompetansehevingstiltak og utvikling av fagsamarbeid (Strøm, 2018).

Hovedaktiviteten i prosjektet var å gjennomføre energisparetiltak i kommunene ved bruk av Energisparekontrakter (EPC-kontrakter). Det ble inngått en forpliktende avtale mellom kommune og entreprenør som gjennomfører tiltak for å redusere energiforbruket til kommunen. Tiltakene ble gjennomført i perioden 2014 til 2017. Surnadal trekker frem installering og bruk av SD-anlegg og EOS-logg som et viktig tiltak som ble gjennomført i kommunen. Dette sikrer at kommunen har full kontroll på energiforbruket og styring av teknisk anlegg. Det er også installert varmpumpe i ventilasjonsanleggene, og noen mindre luft/luft- varmpumper. I tillegg er det i eksisterende ventilasjonsanlegg installert frekvensstyrte kammervifter og roterende gjenvinner. Flere ventilasjonsanlegg er også skiftet. Systemene for vannbehandling og innregulering av vannbårne varmeanlegg er også forbedret i prosjektperioden. Det ble gjennomført tre fagsamlinger for driftspersonell i perioden 2012 til 2014. I tillegg fikk alle 6. klassinger opplæring i energisparing i 2016.

Administrasjonen orienterer om at det i tilbygg av Surnadal barne- og ungdomsskole ble valgt konstruktiv tre (KLT). Vannbåren varme ved nybygg og renovering av kommunen sine bygg er alltid vurdert der det finnes mulighet for fjernvarme, opplyser administrasjonen.

Kommunen har benyttet seg av Enova-tilskudd ved klimatiltak og energiøkonomisering ved kommunale bygg. Det er søkt og fått klimasatmidler for montering av ladestasjoner, og kommunen har fått tildelt «grønne lån» fra Kommunalbanken ved bygging av gang/sykkelveger mv.

Anskaffelsesloven (2016) åpner for å kunne bruke tildelingskriterier innen klima og miljø i innkjøpsprosessen.

«Som deltaker i Nordmøre Interkommunale Innkjøpsamarbeid - NII og kommunens vedtekte innkjøpsstrategi (2021) er dette satt for alvor på dagsorden de siste årene. Langt meir bevisste på miljø/klima som kriterie ved innkjøp.»

Kommunedirektøren

Ifølge Surnadal kommune sin arealdel av kommuneplanen skal klima og energi være en del av konsekvensvurderingen til nye byggeområder. Energiforbruket, transportbehov og samordnet arealbruk er forhold som skal konsekvens vurderes for nye byggeområder. En gjennomgang av den nylig vedtatte økonomiplanen viser at tiltak som omhandler energisparing eller klimavennlige tiltak i investerings- og rehabiliteringsprosjekter ikke er tatt inn i gjeldende økonomireglementet, men er omhandlet i kommunens innkjøpsstrategi.

HVORDAN DRIVER KOMMUNEN SITT KLIMA- OG MILJØARBEID I DAG?

Vi ser at bærekraft er brukt som et gjennomgående tema i gjeldende kommuneplan. Det er også et økt fokus på bærekraft i det daglige arbeidet, basert på tilbakemeldinger fra innsamlet data fra enhetsledere og andre sentrale personer i kommunen. Imidlertid ser vi at det historisk sett har vært et usystematisk arbeid med oppfølging av de vedtatte tiltak i klima- og energiplanen. Tilbakemeldinger fra dagens arbeid med bærekraft er at det gjerne blir et fjernt begrep for mange av de ansatte, der det er noe uklart hva de skal vurdere og legge vekt på i arbeidet med bærekraft i det daglige virke. Det er også flere tilbakemeldinger på at kommunale mål gjerne blir oppfattet som store og uoverkommelige, og at en derfor ønsker å dele målene i mindre og mer konkrete mål som er bedre tilpasset hver enhet og inkludert i sektorplaner.

6.2 ANBEFALINGER

Vår anbefaling til Surnadal kommune er å ta tak i den informasjonen som ligger i rapporten og bruke den til å utvikle bærekraftsarbeidet i kommunen videre. Vi ønsker også å trekke frem noen områder som kan bidra i dette arbeidet. Vi anbefaler kommunen å:

- ✓ Gjennomgå og forbedre rutiner for å sikre at politiske vedtak følges opp.
- ✓ Sikre gode arkivrutiner og god arkivstruktur som gjør oppfølging av kommunale vedtak enklere og mer etterprøvbare.
- ✓ Forankre kommunes bærekraftsmål inn i sektorplaner, og at det innarbeides rapporteringsrutiner inn mot kommunedirektøren og politisk system.

REFERANSELISTE

- Anskaffelsesloven. (2016). *Lov om offentlige anskaffelser*. (LOV-2016-06-17-73). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2016-06-17-73>
- Amundsen, K., Knudtzon, L.C. (2006, 17.-18. oktober). *Verktøy for design av forvaltningsrevisjonsprosjekter*. Nasjonal fagkonferanse i offentlig revisjon. <https://docplayer.me/14544389-Verktoy-for-design-av-forvaltningsrevisjonsprosjekter.html>
- Kommuneloven. (2018). *Lov om kommuner og fylkeskommuner*. (LOV-2018-06-22-83). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2018-06-22-83>
- KS-Kommunesektorens Organisasjon. (2020). *Orden i eget hus*. <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/lokaldemokrati/internkontroll/Kommunedirektorens-internkontroll-veileder-08092020.pdf>
- Miljødirektoratet. (2022). *Klimagassregnskap for kommuner og fylker*. https://www.miljodirektoratet.no/contentassets/684ed944b61948e8adbef6f3f5b699f7/dokumentasjonsnotat-versjon_5_2022.pdf#page=15
- NVE. (2021, 16. desember). *Plusskunder*. <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/regulering/nettvirksomhet/nettleie/tariffer-for-produksjon/plusskunder/>
- NVE. (2022, 18. desember). *Små vannkraftverk*. <https://www.nve.no/konsesjon/konsesjonsbehandling-av-vannkraft/smaa-vannkraftverk/>
- Plan- og bygningsloven. (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling*. (LOV-2008-06-27-71). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2008-06-27-71>
- Planretningslinje for klima og energi. (2009). Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene. (FOR-2008-06-27-71-§6-2). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2009-09-04-1167>
- Regjeringen. (2019, 14. mai). *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2013*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20192023/id2645090/>
- Regjeringen. (2021, 11. november). *Det grønne skiftet i Norge*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/klima/innsiktsartikler-klima/gront-skifte/id2076832/>
- St. meld. nr. 34 (2006 –2007). *Norsk klimapolitikk*. Klima- og miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-34-2006-2007-/id473411/>
- Strøm, T. (2018) *ORKidé Krafttak*. (NORSØK Rapport, Vol.3, Nr.1). https://www.nipr.no/_f/p17/iaca21e86-5aa4-40f5-8b4b-77acf2a6d77e/norsk-rapport-krafttak-endig-1105189.pdf
- Surnadal kommune. (2009). *Energi og klimaplan – Tiltaksdel, Surnadal kommune 2009*. https://www.surnadal.kommune.no/_f/p1/ic0ee7950-6372-4942-9230-e80b373e6894/kep-surnadal.pdf
- Surnadal kommune. (2021). *Miljø*. https://pub.framsikt.net/2020/surnadal/mr-202012-arsmelding_2020/#/generic/summary/environmentstatus
- Surnadal kommune. (2021). *Økonomireglement*. https://www.surnadal.kommune.no/_f/p1/i07148bca-0b9a-4048-9d6e-e2266bd32803/okonomireglement-surnadal-kommune-gjeldande-fra-2021.pdf
- Surnadal kommune. (2021). *Innkjøpsstrategi*. https://www.surnadal.kommune.no/_f/p1/ie4609f14-49fa-4930-9137-0f2eb3936de4/innkjopsstrategi-surnadal-kommune.pdf

VEDLEGG 1. HØRINGSUTTALELSE FRA KOMMUNEDIREKTØREN

MØRE OG ROMSDAL REVISJON SA
Astrups gate 9
6509 KRISTIANSUND N

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler	Dato
	21/01793-6	Knut Haugen	08.04.2022

Svar på høringsrapport vedr. Forvaltningsrevisjon - Oppfølging av energi- og klimaplan

Det blir vist til høringsrapport datert 01.04.2022, i etterkant av gjennomført forvaltningsrevisjon knytta til oppfølging av Surnadal kommune si *Energi- og klimaplan* – ei plan som har hatt tidshorisont 2009-2020. Det har vore ein grundig og god prosess i samarbeid mellom kommunen sin administrasjon og representantar for Møre og Romsdal Revisjon, med spørreundersøking og intervju/møter. Prosessen har bidrege til å sette fokus på temaet og dei tiltaka som er beskreve i det gamle plandokumentet. Og vi er glade for at Kontrollutvalget si bestilling av forvaltningsrevisjonen har gjort at viktige tiltak og arbeidsområde blir sett på dagsorden.

Det siste året har Klimanettverk Nordmøre (som vi er ein del av) arbeidd godt med temaet, og det er no eit omfattande samarbeid på gang med Berekraftssenteret ved Tingvoll Økopark som «motor», der også Surnadal kommune er ein aktiv deltakar / medspelar. Erfaringane i alle kommunane i dette samarbeidet er at det har vist seg vanskeleg å følge opp tiltak alle energi- og klimaplanene som vart utarbeidd og vedteke i tida omkring 2009/2010. Etterkvart gjekk arbeidsgruppene i «opløysning», ein opplevde vidare at det var krevende å få hensiktsmessig koordinering/ansvarsfordeling – og ikkje minst klarte ein ikkje å få gode nok rapporteringssystem.

Dette skal vi no forsøke å «restarte», og ikkje minst skal vi no etablere ei tverrfagleg arbeidsgruppe i kommunen som skal arbeide med bærekraft (inkl. energi/klima). Bærekraftsarbeid er ikkje ein jobb for eit par personar i ein kommune, men for heile organisasjonen tverrfagleg. Og dette arbeidet vil ein gjere i samarbeid med både Møre og Romsdal fylkeskommune og Klimanettverk Nordmøre, gjennom å dele kunnskap og erfaringar.

I løpet av den tida som har gått sidan Energi- og klimaplana vart vedteken i 2009 (med planhorisont til 2020), har mykje positivt skjedd (også lokalt) - og nokre av tiltaka er nok ikkje relevant som dei var den gongen. Dette planområdet er no ein integrert del av kommuneplanens samfunnsdel. Energi/miljø/klima no dei siste åra fått sin plass gjennom det tverrfaglege bærekraftsarbeidet, som no er i fokus både globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt. Vi er slik sett i eit skjæringspunkt mellom den gamle energi- og klimaplana og eit langt større arbeid med bærekraft som stikkord – og der miljø er ein av dimensjonane. Derfor har nok også kommunen sitt interne fokus retta seg meir seg mot implementering av bærekraftsbegrepet (sosialt, miljømessig og økonomisk) enn dei konkrete tiltaka i Energi- og miljøplana. Dette er rett nok eit arbeid som tek lang tid, og vi er enno i startgropa av dette arbeidet.

Postadresse
Bårdshaugvegen 1, 6650 SURNADAL
E-post
post@surnadal.kommune.no

Besøksadresse

Telefon
+47 71 65 58 00
Org.nr
964 981 892

Kommunedirektøren merker seg dei anbefalingane som kjem fram i rapporten, og vil framover spesielt fokusere på forbedring av strukturen for koordinering og gjennomføring av tiltak, rapportering og oppfølging. Det har ikkje vore god nok systematisk rapportering til politiske organ undervegs i planperioden, men dette er betydeleg forbetra siste 2-3 åra med gode løysingar for klimabudsjett og klimaregnskap.

Når det gjeld statusrapportering på tiltak i energi- og klimaplan, som kjem fram i siste del av revisjonsrapporten, så har ikkje underteikna nokon spesiell kommentar på dette – utover at det er til god hjelp vidare i kommunen sitt arbeid med å sette fokus på temaet – med mål om å redusere klimautslipp både i eigen organisasjon og i lokalsamfunnet for øvrig. Utover dei punkta som er nevnt ovenfor har ein heller ikkje kommentar til konklusjonar i rapporten.

Med hilsen

Knut Haugen
Kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

VEDLEGG 2. UTVIDA OM METODE OG GJENNOMFØRING

1: Er Energi- og klimaplan 2009 – 2020 fulgt opp?

Problemstilling 1 er omhandlet i kapittel 2. Vårt fokus i problemstillingen har vært å belyse om kommunens internkontroll har sikret at Energi- og klimaplanen har blitt fulgt opp av administrasjonen. Vi har fremskaffet data fra ulike kilder og ved ulike metoder. Vi har gjennomført intervju og samtaler med administrasjonen, gjennomgått dokumentene i mottatt sakmapper og vi har foretatt en gjennomgang av årsmeldingene i plan- perioden. I tillegg har vi sendt epost til kommunedirektøren og andre med roller i Energi- og klimaplanen hvor vi har fått tilbakemelding om politisk underveis rapportering i planperioden.

Kilder til data:

- ✓ Mottatt sakspapirer fra kommunens sakarkiv på oppfølging av Energi- og klimaplanen, sak 2008/236 og sak 2014/170.
- ✓ Hovedutvalg Teknikk, miljø og næring sak 8/14 om rullering av gjeldende Energi- og klimaplan
- ✓ Surnadal kommune sin årsmelding for perioden 2014 til 2020
- ✓ Informasjon om politisk rapportering på tiltakene er innhentet via epost til to kommunedirektører, to enhetsledere, plansjef og kommunedirektør
- ✓ Forvaltningsrevisjon «Miljørevisjon i Surnadal kommune» 2013

2: Er hovedmålene i planen nådd?

Problemstilling 2 er behandlet i rapportens kapittel 3. Vi har for denne problemstillingen innhentet statistikk fra SSB og Miljøverndirektoratet. I tillegg har vi innhentet data for energiforbruk, samt omlegging til ny fornybar energi med hjelp av Svorka. Resultatene er presentert med hjelp av tabeller og grafikk, og med et visst forbehold grunnet store endringer i rapporteringsmetode og datagrunnlag for perioden 1991-2020. Data innhentet fra Svorka sitt nettselskap er utlevert og kvalitetssikret av dem.

Kilder til data:

- ✓ Data og statistikk og informasjon mottatt fra kommunen og Svorka
- ✓ Statistikk, og informasjon frå SSB og Miljødirektoratet
- ✓ Surnadal kommune sine nettsider
- ✓ Svorka sine nettsider
- ✓ NVE sine nettsider
- ✓ ENOVA sine nettsider

3. Hva er status for tiltakene i handlingsplanen?

Problemstilling 3 er omhandlet i kapittel 4. Problemstillingen er i forståelse med bestillingen beskrivende, og er løst uten bruk av revisjonskriterier. Beskrivelsen er basert på informasjon mottatt fra administrasjonen og fra kommunens årsmeldinger. Informasjon er innhentet via epost med spørsmål til kommunedirektør, kommunalsjef næring og helse, enhetsleder Teknisk drift og Areal- og naturforvaltning, og til plansjef. I tillegg har vi i rapporten brukt data fra sluttrapporten for *ORKidé Krafttak*, arealdelen av kommuneplanen og kommunens vedtatte økonomireglement.

Kilder til data:

- ✓ Informasjon om arbeidet med tiltakene er innhentet via epost til to kommunedirektører, to enhetsledere, plansjef og kommunedirektør.
- ✓ Sluttrapport fra *ORKidé Krafttak*, samarbeidsprosjekt i perioden 2014 – 2018)
- ✓ Surnadal kommune sin Kommuneplan
- ✓ Kommunens økonomireglement av 4.2.2021, inklusivt reglement for innkjøp
- ✓ Surnadal kommune innkjøpsstrategi, vedtatt 28.4.2021
- ✓ Nordmøre Interkommunale innkjøps samarbeid (NII), innkjøpsreglement
- ✓ Søk på doffin.no etter utlysninger med spesifikke miljøkrav i forbindelse med tildelingskriterier for ny skole.

4. Hvordan driver kommunen sitt klima- og miljøarbeid i dag?

Vi har belyst spørsmål om hvordan kommunen jobber med bærekraft i dag i kapittel 5. Data er innhentet gjennom en spørreundersøkelse som er sendt til alle enhetslederne i kommunen. Spørreundersøkelsen er gjennomført i Questback⁸. Informasjon er også innhentet via epost med spørsmål til kommunedirektør, kommunalsjef næring og helse, enhetsleder Teknisk drift og Areal- og naturforvaltning, og til plansjef. I tillegg er temaet tatt opp i samtale og intervju med kommunedirektør og miljøkonsulent. Svarene er oppsummert i kapittel 5.

Kilder til data:

- ✓ Spørreundersøkelse via Questback til alle 18 enhetslederne i kommunen med spørsmål om hvordan de jobber med bærekraft og klima i dag. Svar fra 9 stk. (50%).
- ✓ Epost til to kommunedirektører, to enhetsledere, plansjef og kommunedirektør.
- ✓ Samtale med Kommunedirektør og miljøkonsulent
- ✓ Gjennomgang av saksmapper for Energi- og klimaplan.
- ✓ Gjennomgang av politiske vedtak og saksdokumenter knyttet til Energi- og klimaplan
- ✓ *ORKidé Krafttak*, NORSØK Rapport Vol. 3 Nr. 1 2018
- ✓ Kommuneplan, samfunnsdelen, Surnadal kommune 2020 - 2032
- ✓ Økonomireglement vedtatt 2021, inklusivt innkjøpsreglement
- ✓ Surnadal kommune innkjøpsstrategi, vedtatt 28.4.2021

⁸ Program for gjennomføring av elektronisk spørreundersøkelse.

VEDLEGG 3. UTKLIPP FRA ENERGI- OG KLIMAPLANEN – TILTAKSDEL

3.1 Tiltak landbruk

Tiltaka er i prioritert rekkjefølgje.

Nr.	Beskriving	Ansvar	Milepæl
3.1	Følgje opp auka satsing på økologisk landbruk som er nærare omtala i landbruksplanen.	NU	2010 - 12
3.2	Deltaking i prosjekt landbruk saman med fleire kommunar.	NU	2010
3.3	Informere om alternative spreieteknikkar av husdyrgjødsel og tilskottsordningar.	NU	2010 – 12
3.4	Stimulere til at fleire samverke/gårdbrukarar går til innkjøp av nytt og meir effektivt spreieutstyr for gjødsel (inneber og økonomisk stimulans).	NU	2010 - 20
3.5	Kartlegge kapasitet på eksisterande gjødselslager, og vurdere korleis dette kan nyttast ut optimalt.	NU	2010
3.6	Minst 30 % av all mat som blir servert i samband med kommunal verksemd skal vere økologisk/lokalprodusert.	Inst.	
3.7	Stimulere til reduksjon i bruk av fossile energikjelder (informasjon).	NU	2010
3.8	Stimulere til etablering av minst eitt nytt "bondevarmeanlegg" (lokale biobrenselanlegg, biogassanlegg m.m.)	NU	2010 – 12
3.9	Stimulere til auka kunnskap om optimal foring (informasjon, kurs i regi Tine).	NU	2010
3.10	Sette fokus på mulegheitene for rensing av metan i husdyrrom (informasjon).	NU	2010
3.11	Stimulere til auka kunnskap om gjødselplanlegging generelt.	NU	2010
3.12	Legge til rette for betre utnytting av skogsressursane (veg inn til gamalskogen, rett treslag, tilstrekkeleg tal skogplanter (tett planting), rett ungsogpleie m.m.).	NU	2011 – 20
3.13	Informere om effekt av grøfing/hydratekniske tiltak, redusert areal dyrka myr, andre handteringsmåtar for vekstrestane samt førebygging av pakkeskadar i jord, slik at kritiske oksygennivå blir unngått.	NU	2010
3.14	Informere om viktigheita av hurtig nedmolding med omsyn til klimagassutslepp og den enkelte sin "økonomi".	NU	2010
3.15	Opprette ein "ressursbase leigejord og eigd jord" kor føremålet er å legge til rette for kortast muleg transport av fôr og gjødsel innan den enkelte driftseininga innan landbruket. Dette arbeidet skal koordinerast med Rindal og Halså.	NU	2010

Inst. = Institusjonane

NU = Næring og utvikling

Tiltak kampanjer mot husholdninger:

Tiltaka er i prioritert rekkjefølgje

Nr.	Beskriving	Ansvar	Milepæl
4.1	Stimulere fleire innbyggjarar til å seie nei takk til uadressert reklame ved å sende ut "nei takk" klistremerke saman med ei kort rettleiing. Første gong i 2010.	BM	2010
4.2	Etablere og vedlikehalde informasjon om energi og klima på web. Bl.a. energibruk i hushaldningar, enkel enøkssjekk i privathus med råd om dei mest vanlege enøktips via webskjema/spørjeskjema + informasjon om ulike tilskottsordningar.	SE	2010 - 20
4.3	Informere innbyggjarane om klimaeffekten av redusert bilbruk, og stimulere til meir "kompiskøying" og bruk av kollektive transportmiddel.	BM	2010 – 20
4.4	Saman med Rindal og Halså kommunar stimulere næringsliv i regionen til bruk av nettstad for reklamering av sine produkt for å redusere papirreklame.	F Næringsliv	2010 – 20
4.5	Gje ut informasjon om heimekompostering.	BM	2010 – 11
4.6	Stimulere til auka gjenbruk via gjenbruksstasjon og loppemarknad.	BM	2010 – 20
4.7	Gje informasjon om rett fyring ved besøksordning av feiarvesen/brannvesen.	BM	2010 – 20
4.8	Samarbeid med renovasjonsselskapet jobbe for større "reduksjon" i renovasjonsavgifta for alle som driv heimekompostering.	KT	2010 – 20
4.9	Etablere tilskottsordning for utskifting av gamle vedomnar til nye reintbrennande omnar, slik at partikkelutslepp/svevestøv og ufullstendig forbrenning blir redusert med minst 50 % av berekninga synt i faktadelen. Avgrensa til kr 2000 til 30 husstandar pr år.	BM	2010 - 12

SE = Svorka Energi AS

BM = Bygg og miljø

F = Formannskapet

KT = Kommunalteknikk

Tiltak innen Transport- og arealplanlegging

Nr.	Beskriving	Ansvar	Milepæl
5.1	Halde kurs i øko-køyring for tilsette, første gong i 2010.	BM	2010 - 20
5.2	Systematisk planlegging for å redusere eiga årlege køyrelengde.	SK (einingsleiarar)	2010 - 20
5.3	Systematisk planlegging av eigen aktivitet for å redusere talet på reiser, bl.a. ved innføring av virtuell kommunikasjonsteknologi (videokonferanse, webcamera m.m.).	SK (einingsleiarar)	2010
5.4	Legge betre til rette for myke trafikkantar (auka utbygging av gang- og sykkelveg, utbetre gang- sykkelvegnettet, sykkelparkeringar, meir gjennomtenkt strøing om vinteren for å betre forholda både for gåande, syklistar og spark).	Plan	2010 – 20
5.5	Stimulere til redusert bruk av bil, gjennom innføring av "sykle til jobben" aksjon.	BM	2010 – 20
5.6	Godtgjere miljøvennlege transportmåtar blant eigne tilsette, f.eks. sponing av sykkel/tilbod om årleg full sykkel-service.	BM	2010 – 20
5.7	Stimulere til kompiskøyring internt i kommunen, og samarbeide med arbeidsgjevarar og idrettslag for å stimulere til kompiskøyring og fellestransport til arbeid og fritidsaktivitetar.	BM	2010 – 11
5.8	Gjennomføre brukarundersøkingar om transportbehov for å betre kollektivtilbodet.	NU	2010 – 20
5.9	Greie ut mulegheit for å gjere kommunen sin bilpark klimanøytral innan 2020.	Rådmann	2010 – 20
5.10	Legge til rette for heimearbeid for eigne tilsette.	Rådmann	2010 - 12
5.11	Saman med Halså og Rindal kommunar skal ein initiere til dialog med aktuelle lokale transportaktørar. Tema er framtidens transportmønster i Surnadal, og føremålet er å optimalisere trafikkmonsteret i forhold til lave klimagassutslipp. Aktuelle tema kan vere subsidiering av månadskort, fleire bussavgangar om morgonen og avgangar på laurdag, energigjerrige bilar, ferje/båttransport m.m.	SK (eining)	2010 - 12

BM = Bygg og miljø
SK=Surnadal kommune
NU = Næring og utvikling

Tiltak: Ny fornybar energi

6.1 Tiltak ny fornybar energi

Tiltaka er i prioritert rekkjefølgje

Nr.	Beskriving	Ansvar	Milepæl
6.1	Bidra til å auke marknadspotensialet for biobrensel ved å vurdere biobrensel som energikjelde i ulike kommunale bygg.	NU	2010
6.2	Hjelpe grunneigarane med kunnskap og rettleiing, slik at fleire bygger ut små-, mini- og mikrokraftverk i kommunen, samt å sørgje for lik handtering av alle saker som gjeld småkraftverk. Lokalt eigarskap skal vere ein viktig føresetnad for å få bygge ut nye småkraftverk. Om dette ikkje er muleg kan andre eigarskap vurderast for å få nytta ut energiressursen.	BM	Fra 2010
6.3	Vere pådrivar for kursing for private, byggebransjen og næringslivet om energifleksible system, varmegjenvinning, energileiing m.m.	SE	2010 – 20
6.4	Stimulere til utarbeiding av energi- og effektbudsjett i nye bygg over 500 m². Det skal føretakast ei utgreiing på bruk av alternative energikjelder, og resultat skal dokumenterast. Energi- og effektbudsjettet skal brukast til å gjengi dei faktiske forhold i bygningsmassen.	BM	2010 – 20
6.5	Gjennom arealplanlegging leggje til rette for infrastruktur for framføring av vassborne system.	Plan	2010 – 20
6.6	Sørgje for at nye utbyggingsområde blir utgreidd med minst eitt alternativ til elektrisk oppvarming.	Plan	2010 – 12
6.7	Innafor utbygd område for fjernvarmenett skal alle kommunale bygg tiltrettelagt for vassboren varme koplatt til.	Eigedom	2010 – 20
6.8	I område utan fjernvarme informere om mulegheit for bruk av alternative fornybare energikjelder (f. eks varmpumpe, bioenergi) til oppvarming av rom, varmtvatn, dusj og bassengvatn.	SE	2010 - 20
6.9	Stimulere til at det etablerast biogassanlegg ved minst ei ny gardsdrift.	NU	2010 - 20
6.10	Stimulere Svorka Energi til å søkje konsesjon for lokalt fjernvarmeanlegg	Rådmann	2010

BK = Bygg og miljø
SE = Svorka Energi AS
NU = Næring og utvikling

Tiltak – Kommunen sin virksomhet som byggeier og aktør

7.1 Tiltak kommunen sin verksemd som byggeigar og aktør

Nr.	Beskriving	Ansvar	Milepæl
7.1	Stimulere til ei felles løysing med Rindal og Halså for å styrkje energi- og klimaarbeidet (landbruk og transport), kompetanseutveksling, kompetanseutvikling, bestillerkompetanse, interkommunalt samarbeid m.m. Dette inneber bl.a. å få på plass prosjektkompetanse for å kunne nyttiggjere ulike tilskottsordningar og mulegheiter.	BM NU	2010 - 20
7.2	<p>Bruke plan- og bygningsloven aktivt, dvs. bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Utarbeide kravspesifikasjonar ifbm nybygging og større rehabiliteringar i egne bygg, dvs. bl.a.: <ul style="list-style-type: none"> ○ greie ut mulegheiten for energifleksible løysningar i egne eksisterande bygg. ○ vurdere bruk av fornybare energikjelder i samband med rehabilitering og nye byggeprosjekt. ○ vurdere vassboren varme i alle kommunale nybyggings- og rehabiliteringsprosjekt over 500 m². Avvik skal grunngjevast særskilt. ○ fase ut eksisterande oljekjeler i egne bygg, og ta i bruk fornybar energi frå fjernvarmeanlegg eller lokale energisentralar grunnlagt på ny fornybar energi. Kommunen skal stimulera øvrig næringsliv til å gjere det same. ➤ Sjekklister/rutinar som sikrar at ein i alle større utbyggingsaker/rehabiliteringssaker vurderer effekten på energibruk og klimagassutslepp (og frå transport). ➤ Utvikle ein kravspesifikasjon for energiøkonomiserande løysingar og godt inn klima ved nybygging og større rehabilitering. ➤ I førehandskonferansar etter plan- og bygningsloven informera utbyggjar om kommunen sine energimål, og korleis ein kan ta energiomsyn og finne fram aktuelle energiløysingar. ➤ Vedta tilknytingsplikt for nybygg over 500 m² innfor konsesjonsgrense for eit evt. fjernvarmenett etter pbl §66 a. ➤ Bustadprosjekt større enn 10 bustader eller meir enn 500 m² lokaliserast, plasserast og utformast med omsyn til energieffektivitet og fleksible, miljøvennlige energiløysingar. ➤ Ei dokumentert utgreiing skal ligge føre før saksbehandling i kommunen. ➤ Auka fokus på at reguleringsplanar skal ta omsyn til sol- og ytre klima ved plassering, utforming og orientering av nye byggeområde. ➤ Ta i bruk utbyggingsavtalar og gå i ein aktiv dialog med utbyggjar ved planlegging av nye byggefelt. ➤ Stimulere til at alle prosjekt med nybygg eller rehabilitering vurderer energieffektive løysingar som ein del av prosjekteringa. ➤ Nytte års- og levetidskostnader som eit vurderingselement ved vurdering av alternative løysingar. ➤ I samband med sal/overdraging av industriareal utforme konkrete mål for energi og klima i den planlagde verksemda. ➤ Oppmode bedriftene til sertifisering gjennom miljøfyrtårn. ➤ Lokalisere bustader og næringsbygg slik at innbyggjaranes transportbehov minimerast. Dette kan gjerast gjennom kortare reiseavstand og ved å leggje til rette for at en høg del av reiselengda kan tilbakeleggast med transportmiddel som forureinar lite og nyttar lite energi. ➤ Føreta ei politisk vurdering av kva for senter ein vil fremje: Eit kommunesenter, fleire lokale sentre i kommunen eller om ein vil tillate fri etablering. ➤ Auke bruken av kollektivtransport gjennom betra framkomstilhøve, hyppigare ruteavgangar, reduserte billettprisar og innføring av gunstige månadskort 	Plan i samarbeid med BM og Eigedom	2010 - 20
7.3	<p>Sørgje for målretta informasjon og skape lokalt engasjement, dvs. bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Gjennomføre informasjonstiltak om energi- og klimatiltak retta mot innbyggjarar og næring/industri, gjennom bl.a. kommunen sine nettsider, biblioteket og rundskriv. ➤ Ta initiativ til nærare dialog med industribedrifter med tanke på reduksjon av energibruk, klimautslepp og avfallsreduksjon. 	BM	Start i 2010 - 20
7.4	<p>Ha ein aktiv strategi for å endre overordna rammevilkår, dvs. bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Fremje ovafor fylkeskommunen eit ønskje om å skjerpe miljøkrava i den fylkeskommunale innkjøpsordninga i forhold til følgjande: <ul style="list-style-type: none"> ○ Stille krav om kjøp av opphavssertifikat for å få ein garanti for at straumen som kjøpast utelukkande kjem frå fornybar energi. ○ Ønskje om å føretrekke eigenproduserte, lokale, kortreiste produkt i større grad. ➤ Nytte statsbudsjettet sine satsingsmidlar på fornybare og nye alternative energikjelder 	Rådmann	2010 - 20

	til investering i egne kommunale bygg og utbyggingsområde.		
7.5	<p>Endre rutinar eller lage nye rutinar i eiga verksemd, dvs. bl.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Det skal føretakast gjennomgang av dei kommunale bygga med størst forbruk (faktadel kap. 5.7), og dette skal resultere i ein målretta plan for reduksjon av energibruk. I 2010 prioriterast Surnadal ungd. skole og Surnadal sjukeheim. ➤ Alle tilsette skal gjerast bevisst ifht bruk av lys, utskrift på papir m.m ➤ Kommunen si verksemd skal sertifiserast etter miljøfyrtårn (kjeldesortering, mindre bruk av emballasje, mindre bruk av papir). I 2010 skal rådhuset gåast gjennom. ➤ Arbeidsgruppe for energi- og klimaplan møtast årleg for å synleggjere og prioritere energi- og klimaplanarbeidet i økonomiplan og årsmelding (iverksatte tiltak m.m.). Innspel og prioriteringar frå arbeidsgruppa behandlast i HTM i mai. I 2013 og 2017 skal berekna utslepp og prognosar for energi- og klimagassutslepp revurderast. ➤ Kommunen sine øvrige planer (reguleringsplaner m.m.) skal ta omsyn til energi- og klimaplanen i sitt planarbeid. ➤ Utarbeide kravspesifikasjon for nybygging i eiga verksemd. ➤ Nytte tre som materiale i nye bygg i størst muleg grad (minimere bruk av stål/betong/andre materiale med store klimagassutslepp), ➤ Vurdere levetid og avfallsmenge ved større innkjøp, samt vurdere internasjonal miljøsertifisering hos leverandørar. ➤ Gjennomføre energiplanarbeidet som en kontinuerlig prosess og ved revisjon av eigen kommuneplan og andre relevante handlingsplanar ta inn nødvendig omtale av energi og klima for å sikre at dei overordna mål for energi- og klimaplanen blir nådd. ➤ Stille krav om vassboren varme i nybygg over 500 m². ➤ Kompensere for alle flyreiser i kommunal teneste ved kjøp av klimakvoter. ➤ Optimalisere eiga planlegging (arealplanar, kommuneplana m.m.) slik at ein i størst muleg grad legg til rette for minimering av trafikk frå innbyggjarar (sjølvforsynte tettstader, meir kollektivtrafikk, butikk/skole/barnehage i nærområde m.m.) Varer ein ofte har bruk for, som for eksempel daglegvarer, bør ha eit lite handelsomland (kort reiseavstand). Varer man handlar sjeldnare, for eksempel klede og sko vil trenge eit større handelsomland, med påfølgjande lengre reiseavstand. ➤ Auka fokus på energi- og miljøvennlege bustader gjennom etablering av eit bustadområde med minimum 5 "lågenergibustader eller passivhus". ➤ Ved innkjøp eller leasing av nye bilar i kommunal regi, skal ein vurdere elbil eller hybridbil framføre dagen sine bensin/dieslbiler. ➤ Gjennomføre årlege opplæringsprosjekt i samarbeid med skole og barnehage etter opplegg av Regnmakerne ved Enova. Gjennomføring av energimålingar i skole og barnehage. Sparte kostnader til energi skal tilbakeførast direkte til eininga som "gulrot". ➤ Nytte seg av dei til einkvar tid gjeldande stønadsordningar hos Enova SF. ➤ Kommunen sine tilsette stimulerast til meir samkøyring og bruk av kollektivtrafikk. ➤ I kontorlokale skal temperaturen seinkast til ca 20 gr. C, og tilsette regulerer eigen temperatur med klede i større grad enn i dag. ➤ Gatelyst i kommunal regi skal etablerast med energisparande pærer der det er muleg. ➤ Kursing og sertifisering av kommunen sine leiarar i energileiing. ➤ Kursing og sertifisering av teknisk personell i oppfølging av energi (EOS), sentral driftskontroll (SD), forvaltning, drift og vedlikehald (FDV), ventilasjon, varme og sanitar (VVS) mm. 	Eigedom BM	2010
		Plan i samarbeid med BM	2010 - 20

BM = Bygg og miljø
 NU = Næring og utvikling

VEDLEGG 4. STATUS PÅ TILTAKENE I KLIMA- OG ENERGIPLAN

LANDBRUK

Tabell 3 Status på tiltak innen landbruk

Nr.	Beskrivelse av tiltakene	Milepæl	Status ⁹	Ansvar
3.1	Følgje opp auka satsing på økologisk landbruk	2010-12		NU
3.2	Deltaking i prosjekt landbruk saman med fleire kommunar.	2010		NU
3.3	Informere om alternative spreieteknikkar av husdyrgjødsel og tilskotsordningar.	2010-12		NU
3.4	Stimulere til fleire samverke/gardbrukarar går til innkjøp av nytt og meir effektivt spreieutstyr for gjødsel.	2010-20		NU
3.5	Kartlegge kapasitet på eksisterende gjødsellager, og vurdere korleis dette kan nyttas ut optimalt.	2010		NH
3.6	Minst 30% av all mat som blir servert i forbindelse med kommunal virksomhet skal være økologisk/lokalprodusert.			Inst.
3.7	Stimulere til reduksjon i bruk av fossile energikjelder (informasjon).	2010		NU
3.8	Stimulere til etablering av minst eit nytt «bondevarmeanlegg» (lokal biobrenselanlegg,..)	2010-12		NU
3.9	Stimulere til auka kunnskap om optimal føring (informasjon, kurs i regi Tine)	2010		NU
3.10	Sette fokus på moglegheitene for reinsing av maten i husdyrrom (informasjon)	2010		NU
3.11	Stimulere til auka kunnskap om gjødselplanlegging	2010		NU
3.12	Legge til rette for betre utnytting av skogressursene.	2011-20		NU
3.13	Informere om effektiv grøfting/hydratekniske tiltak, redusert areal dyrka myr, andre handteringsmåtar for vekstrestane samt førebygging av pakkeskadar i jord, slik at kritiske oksygennivå blir unngått.	2010		NU
3.14	Informere om viktigheita av hurtig nedmolding med omsyn til klimagassutslepp og den enkelte sin økonomi.	2010		NU
3.15	Opprette ein «ressursbase leigejord og eigd jord» kor føremålet er å leggje til rette for kortast mogleg transport av for og gjødsel innan den enkelte driftseininga innan landbruget. Dette arbeidet skal koordinerast med Rindal og Halså.	2010		NU

NU= Næring og utvikling, Inst. = Institusjonene

KAMPANJER RETTET MOT HUSHOLDNINGER

Tabell 4 Status på tiltak rettet mot husholdninger

⁹ Grønn = gjennomført, Gul = under arbeid og Rødt = ikke utført

Nr.	Beskrivelse av tiltakene	Milepæl	Status ¹⁰	Ansvar
4.1	Stimulere flere innbyggere til å si nei takk til uadressert reklame ved å sende evt. «nei takk» klistremerke sammen med en kort orientering. Første gong i 2010.	2010		BM
4.2	Etablere og vedlikeholde informasjon om energi og klima på web, se tiltak 4.2 i vedlegg	2010-20		SE
4.3	Informere innbyggerne om klimaeffekten av redusert bilbruk, og stimulere til mer kompiskjøring, og bruk av kollektive transportmiddel.	201-20		BM
4.4	Sammen med Rindal og Halså kommune stimulere næringsliv i regionen til bruk av nettsted for reklamering av sine produkt for å redusere papirreklame.	2010-20		F Næringsliv
4.5	Gi ut informasjon om hjemmekompostering	2010-11		BM
4.6	Stimulere til økt gjenbruk via gjenbruksstasjon og loppemarked.	2010-20		BM
4.7	Gi informasjon om rett fyring ved besøksordning av feievesen/brannvesen.	2010-20		BM
4.8	Samarbeid med renovasjonsselskapet jobbe for større reduksjon i renovasjonsavgiften for alle som driv hjemmekompostering.	2010-20		KT
4.9	Etablere tilskuddsordning for utskifting av gamle vedovner til nye rentbrennende ovner. Avgrenset til kr 2000 til 30 husstander per år	2010-12		BM

SE = Svorka Energi AS, BM = Bygg og miljø, F = Formannskapet, KT = Kommunalteknikk

TRANSPORT- OG AREALPLANLEGGING

Tabell 5 Status på tiltak innen transport- og arealplanlegging

Nr.	Beskrivelse av tiltakene	Milepæl	Status	Ansvar
5.1	Holde kurs i øko- kjøring for ansatte, første gang i 2010	2010 - 20		
5.2	Systematisk planlegging for å redusere egen kjørelengde	2010 - 20		SK
5.3	Systematisk planlegging av egen aktivitet for å redusere tallet på reiser, bl.a. ved innføring av virtuell kommunikasjonsteknologi.			SK
5.4	Legge bedre til rette for myke trafikanter....	2010 - 20		Plan
5.5	Stimulere til redusert bruk av bil, gjennom innføring av «sykle til jobben» aksjon	2010 - 20		BM
5.6	Godtgjøre miljøvennlige transportmåter blant egne ansatte.	2010 - 20		BM
5.7	Stimulere til kompiskjøring internt i kommunen, og samarbeid med arbeidsgivere og idrettslag for å stimulere til kompiskjøring til arbeid og fritidsaktiviteter.	2010 - 11		NU
5.8	Gjennomføre brukarundersøkingar om transportbehov for å betre kollektivtilbodet.	2010 - 20		NU
5.9	Se på muligheten for "å gjøre kommunen sin bilpark klimanøytral innen 2020.	2010 - 20		Rådman nn

¹⁰ Grønn = gjennomført, Gul = under arbeid og Rødt = ikke utført

5.10	Legge til rette for hjemmearbeid for egne ansatte	2010 - 12		Rådman nn
5.11	Dialog om fremtidas transportmønster, se tiltak 5.11 i vedlegg.	2010 - 20		SK

BM = Bygg og miljø, SK = Surnadal kommune (enhetslederne), NU = Næring og utvikling

NY FORNYBAR ENERGI

Tabell 6 Status på tiltak innen fornybar energi

Nr.	Beskrivelse av tiltaket	Milepæl	Status ¹¹	Ansvar
6.1	Bidra til å auke marknadspotensialet for biobrensel ved å vurdere biobrensel som energikjelde i ulike kommunale bygg.	2010		NU
6.2	Hjelpe grunneiere med kunnskap og rettledning, slik at flere bygger ut små kraftverk i kommunen, samt å sørge for lik håndtering av alle saker som gjelder småkraftverk.	Fra 2010		BM
6.3	Være pådriver for kursing for private, bygebransjen og næringslivet om energifleksible system, varmegjenvinning, energileiing m.m.	2010 - 20		SE
6.4	Stimulere til utarbeiding av energi- og effektbudsjett i nye bygg over 500 m2. Det skal foretas en vurdering på bruk av alternative energikilder, og resultatene skal dokumenteres. Energi- og effektbudsjettet skal brukes til å gjengi de faktiske forhold i bygningsmassen.	2010 - 20		BM
6.5	Gjennom arealplanlegging legge til rette for infrastruktur for fremføring av vannbårne system.	2010 - 20		Plan
6.6	Sørge for at nye utbyggingsområder blir utgreid med minst ett alternativ til elektrisk oppvarming.	2010 - 12		Plan
6.7	Innenfor utbygd område for fjernvarmenett skal alle kommunale bygninger tilrettelegge for vannboren varme kobles til.	2010 - 20		Eigedom
6.8	I område uten fjernvarme informere om muligheten for bruk av alternative fornybare energikilder.	2010 - 20		SE
6.9	Stimulere til at det etablerast biogassanlegg ved minst ei ny gardsdrift.	2010 - 20		NU
6.10	Stimulere Svorka Energi til å søke konsesjon for lokalt fjernvarmeanlegg	2010		Rådmann

BK = Bygg og miljø, SE = Svorka Energi AS, NU = Næring og utvikling

KOMMUNEN SIN VIRKSOMHET SOM BYGGEIER OG AKTØR

¹¹ Grønn = gjennomført, Gul = under arbeid og Rødt = ikke utført

Nr.	Beskrivelse	Mile- pæl	Status <small>12</small>	Ansvar
7.1	Stimulere til felles løysing med Rindal og Halså for å styrkje energi- og klimaarbeidet (landbruk og transport), kompetanseutvikling, bestillingskompetanse, interkommunalt samarbeid m.m. Dette inneber bl.a. å få på plass prosjektkompetanse for å kunne nyttiggjere ulike tilskotsordningar og muligheiter.	2010 - 20		BM NU
7.2	Brukes Plan- bygningsloven aktivt? Dvs. blant annet: <ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide kravspesifikasjonar ifbm nybygging og større rehabiliteringar i eigne bygg. • Sjekkliste/rutinar som sikrar at ein i alle større utbyggingar/rehabiliteringssaker vurderer effekten på energibruk og klimagassutslepp (og frå transport) • Utvikle ein kravspesifikasjon for energiøkonomiserande løysingar og godt inneklima ved nybygging og rehabilitering. • I førehandskonferanse etter plan- og bygningsloven informera utbyggjar om kommunen sine energimål, og korleis ein kan ta energiomsyn og finne fram aktuelle energiløysingar. • Vedta tilknytningsplikt for nybygg over 500 m² innanfor konsesjonsgrense for eit evt. fjernvarmenett etter pbl §66a. • Bustadprosjekt større enn 10 bustader eller meir enn 500m² lokalisert, plassert og utformast med omsyn til energieffektivitet og fleksible, miljøvennlege energiløysingar. • Ei dokumentert utgreiing skal ligge føre før saksbehandling i kommunen. • Auka fokus på at reguleringsplanar skal ta omsyn til sol- og ytre klima ved plassering. • Ta i bruk utbyggingsavtaler og gå i ein aktiv dialog med utbyggjar ved planlegging av nye byggfelt. • Stimulere til at alle prosjekt med nybygg eller rehabilitering vurderer energieffektive løysingar som ein del av prosjekteringa. • Nytte års- og levetidskostnader som eit vurderingselement ved vurdering av alternative løysingar. • I samband med sal/overdraging av industriareal utforme konkrete mål for energi og klima i den planlagde verksemda. • Oppmode bedriftene til sertifisering gjennom miljøfyrtårn. 	2010 - 20		Plan i samarbeid med BM og Eigedom

¹² Grønn = gjennomført, Gul = under arbeid og Rødt = ikke utført

	<ul style="list-style-type: none"> Lokalisere bustader og næringsbygg slik at innbyggjaranes transportbehov minimerast. Føreta ei politisk vurdering av kva for senter ein vil fremje. Auke bruken av kollektivtransport. 			
7.3	Sørge for målrettet informasjon og skape lokalt engasjement, ved: <ul style="list-style-type: none"> Gjennomføre informasjonstiltak Ta initiativ til nærare dialog med industribedrifter med tanke på reduksjon av energibruk, klimautslepp og avfallsreduksjon. 	Start i 2010 - 20		BM
7.4	Ha en aktiv strategi for å endre overordnede rammevilkår, dvs. <ul style="list-style-type: none"> Fremje ovafor fylkeskommunen eit ønske om å skjerpe miljøkrava i den fylkeskommunale innkjøpsordninga. Nytte statsbudsjettet sine satsingsmidlar på fornybare og nye alternative energikjelder til investering i egne kommunale bygg og utbyggingsområde. 	2010 - 20		Rådmann
7.5	Endre rutiner eller lage nye rutiner i egen virksomhet, dvs. bl.a.: Utklipp fra plana: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Det skal føretakast gjennomgang av dei kommunale bygga med størst forbruk (faktadel kap. 5.7), og dette skal resultere i ein målretta plan for reduksjon av energibruk. I 2010 prioriterast Surnadal ungd. skole og Surnadal sjukeheim. ➢ Alle tilsette skal gjerast bevisst ifht bruk av lys, utskrift på papir m.m ➢ Kommunen si verksemd skal sertifiserast etter miljøfyrtårn (kjeldesortering, mindre bruk av emballasje, mindre bruk av papir). I 2010 skal rådhuset gåast gjennom. ➢ Arbeidsgruppe for energi- og klimaplan møtast årleg for å synleggjere og prioritere energi- og klimaplanarbeidet i økonomiplan og årsmelding (iverksatte tiltak m.m.). Innspel og prioriteringar frå arbeidsgruppa behandlast i HTM i mai. I 2013 og 2017 skal berekna utslepp og prognosar for energi- og klimagassutslepp revurderast. ➢ Kommunen sine øvrige planer (reguleringsplaner m.m.) skal ta omsyn til energi- og klimaplanen i sitt planarbeid. ➢ Utarbeide kravspesifikasjon for nybygging i eiga verksemd. ➢ Nytte tre som materiale i nye bygg i størst muleg grad (minimere bruk av stål/betong/andre materiale med store klimagassutslepp). ➢ Vurdere levetid og avfallsmengde ved større innkjøp, samt vurdere internasjonal miljøsertifisering hos leverandørar. ➢ Gjennomføre energiplanarbeidet som en kontinuerlig prosess og ved revisjon av eigen kommuneplan og andre relevante handlingsplanar ta inn nødvendig omtale av energi og klima for å sikre at dei overordna mål for energi- og klimaplanen blir nådd. ➢ Stille krav om vassboren varme i nybygg over 500 m². ➢ Kompensere for alle flyreiser i kommunal teneste ved kjøp av klimavoter. ➢ Optimalisere eiga planlegging (arealplanar, kommuneplana m.m.) slik at ein i størst muleg grad legg til rette for minimering av trafikk frå innbyggjarar (sjølvforsynte tettstader, meir kollektivtrafikk, butikk/skole/barnehage i nærrområde m.m.) Varer ein ofte har bruk for, som for eksempel daglegvarer, bør ha eit lite handelsomland (kort reiseavstand). Varer man handlar sjeldnare, for eksempel klede og sko vil trenge eit større handelsomland, med påfølgjande lengre reiseavstand. ➢ Auka fokus på energi- og miljøvennlege bustader gjennom etablering av eit bustadområde med minimum 5 "lågenergibustader eller passivhus". ➢ Ved innkjøp eller leasing av nye bilar i kommunal regi, skal ein vurdere elbil eller hybridbil framføre dagen sine bensin/dieselbiler. ➢ Gjennomføre årlege opplæringsprosjekt i samarbeid med skole og barnehage etter opplegg av Regnmakerne ved Enova. Gjennomføring av energimålingar i skole og barnehage. Sparte kostnader til energi skal tilbakeførast direkte til eininga som "gulrot". ➢ Nytte seg av dei til einkvar tid gjeldande stønadsordningar hos Enova SF. ➢ Kommunen sine tilsette stimulerast til meir samkøyring og bruk av kollektivtrafikk. ➢ I kontorlokale skal temperaturen seinkast til ca 20 gr. C, og tilsette regulerer eigen temperatur med klede i større grad enn i dag. ➢ Gatelys i kommunal regi skal etablerast med energisparande pærer der det er muleg. ➢ Kursing og sertifisering av kommunen sine leiarar i energileiing. ➢ Kursing og sertifisering av teknisk personell i oppfølging av energi (EOS), sentral driftskontroll (SD), forvaltning, drift og vedlikehald (FDV), ventilasjon, varme og sanitær (VVS) mm. 	2010 - 20		Eigedom BM Plan

BM = Bygg og miljø, NU = Næring og utvikling

ADMINISTRASJONEN SINE KOMMENTARER TIL ENKELTE TILTAK

Tiltak nr.	Kommentar
------------	-----------

3.5	Har ikkje blitt prioritert fordi eigarar av gjødsellager ikkje nødvendigvis vil leige det ut til den som ønsker å leige.
3.6	Det har i samband med utarbeiding av konkuransesgrunnlag på matvarer vore fokus på økologisk og lokalprodusert mat. Det har med anna vore teke inn som eit av kriteria leverandørane må svare ut i sine tilbod. Kommunen er med på felles rammeavtalar gjennom det interkommunale innkjøpssamarbeidet på Nordmøre, og konkuransesgrunnlaget blir utarbeid i samarbeid med dei. Surnadal kommunestyre vedtok innkjøpsstrategi for Surnadal kommune i møte den 29. april 2021.
3.8	Ikkje prioritert. Det trengs meir forskning for å få anlegg til å fungere skikkeleg. Det er informert om kurs og temaet på Kløverstuveld.
3.15	Temaet har vore teke opp og informert om. Blir teke opp på landbrukskontoret sitt møte med nye eigarar av landbrukseigedomar. Har ikkje blitt prioritert å følge opp fordi eigarar av jord ikkje nødvendigvis vil leige det ut til den som ønsker å leige. Kommunen har ingen heimel til å pålegge kven som skal leige.
4.4	Ein er ikkje kjent med at det er gjennomført spesielle / omfattande tiltak frå kommunane si side retta mot næringslivet i Surnadal, Rindal og Halså når det gjeld reklame/markedsføring. Men kommunane har sjølv forsøkt å bruke digitale plattformer og motivere næringslivet indirekte gjennom dette. Næringslivet har sjølv gått denne vegen ved hjelp av eigne initiativ, rasjonelle / økonomiske faktorar, og generell utvikling i samfunnet.
4.7	Utført. Brannforebyggande avdeling og brannvesenet høyrer til teknisk drift.
5.2	Det er Heimenesta som har det største volumet når det gjeld bilkjøring innan tenestene. Sjukepleiarkoordinator i heimenesta går gjennom pasientlistene og har jamlege gjennomgangar av både kjørelengde, kompetanse og pleiebehov to gonger i veka.
5.3	Kompetanseheving innan sektoren blir i stor grad utført med e-læring og digitale verktøy. I samband med pandemien har også fleire møtepunkt vorte flytta over til digitale møteplassar. Dette kjem til å halde fram uavhengig av pandemien.
5.4	Kommunen har planlagt og bygd mykje gang- og sykkelveg, og det er fortsatt fleire strekkingar som er under planlegging etter at dei er kome inn i kommuneplanen sin arealdel. Det pågår eit prosjekt om grøn mobilitet vinteren som skal sluttførast 15. februar 2022. Dette arbeidet vil legge grunnlag for vidare satsing på gåande og syklande i Surnadal for å redusere bilbruk og forbetre trafikksikkerleiken.
5.9	Surnadal kommune har fleire elbilar i drift i dag, og i 2021 vart det vedteke å bytte ut 8 bilar i heimetjenesta frå diesel til el. Desse blir teke i bruk 1. halvår 2022. I budsjettet for 2022 er det også avsett midlar til innkjøp av fleire varebilar for bruk i eining Teknisk drift. Strategien er no ei gradvis utskifting til elbil i alle einingar, med unntak av utrykningskjøretøy og lastebil/anleggskjøretøy.
5.10	Korona-pandemien har gjort at heimekontor plutsleg vart meir aktualisert. Tidlegare har dette vore unntak, men frå mars 2020 er det meir naturleg / vanleg for dei fleste som

	kontoroppgåver. Kommunen vil tilpasse personalplana i tråd med dette – slik at ordninga blir meir fleksibel uavhengig av pandemi.
5.11	Det har no komme nye elbilar på marknaden som ivaretek behova som tenestene har for kjørelengde og sikkerheit. Ved kjøp av nye bilar innan Helse og omsorg har det ved nye anbod vore innkjøpt elbilar.
6.1	Omhandlar kommunale bygg – teknisk drift – eigedom.
6.2	Kommunen har ikkje arbeidd aktivt med små kraftverk, men fleire grunneigarar har på eige initiativ fått etablert kraftverk. Til punktet «lik håndtering» usikker på kva som blir meint. NVE behandlar søknader om små kraftverk som er konsesjonspliktige.
6.9	Dette er aktuelt på eit bruk i 2022 som vurderer å etablere biogassanlegg.
6.10	Svorka Energi fullførte bygging av sitt fjernvarmeanlegg i 2007. Anlegget leverer varmemengde tilsvarende 6,9 gwh pr år. Fyres med flis og briketter frå MøreTre. Mange av Surnadal kommune sine bygg i sentrumsområdet nyttar seg av energi frå fjernvarmeanlegget.
7.1	Pågår samarbeid gjennom Klimanettverk Nordmøre
7.2	Omfattande punkt som omhandlar mange kommunale einingar, næring, areal- og naturforvaltning og teknisk drift/eiendom. Ein del punkt blir løyst gjennom kommuneplanen sin arealdel. <u>Areal- og naturforvaltning</u> er aldri med i planlegginga eller kjem med innspel ved oppstart av kommunale bygg. Eininga blir kobla på prosjekta først på seinare tidspunkt, og får dermed ikkje anledning til å drøfte tema som er opplista. <u>Teknisk drift</u> har kjennskap til og bruker Plan- bygningsloven aktivt. Vi har for eksempel faset ut eksisterende oljekjeler i flere egne bygg (i noen spesielle bygg kan oljekjeler brukes som redundant varmforsyrning hvis fjernvarmen svikter).
7.4	Som deltaker i Nordmøre Interkommunale Innkjøpssamarbeid - NII og kommunens vedtekne innkjøpsstrategi (2021) er dette satt for alvor på dagsorden de siste årene. Langt meir bevisste på miljø/klima som kriterie ved innkjøp. Surnadal kommune har også nyttet seg av Enova-tilskot ved klimatiltak og energiøkonomisering ved kommunale bygg, har søkt og fått klimasatsmidler for montering av ladestasjoner, fått tildelt «grønne lån» frå Kommunalbanken ved bygging av gang/sykkelveger mv.
7.5	Fleire tiltak er satt i gang og gjennomført. <u>Teknisk drift</u> har jobbet med å få ned energiforbruket(strøm) i kommunal eiendom gjennom Enovas EPC.

- I tilbygg av Surnadal Barn og Ungdomsskole (SUBUS) er det valgt konstruktivt tre (KLT).
- Kurs av teknisk personell i oppfølging av energi (EOS), sentral driftskontroll (SD), drift og vedlikehold (FDV) er gjennomført og fortsetter.
- Vassboren varme ved nybygg og renovering av kommunen sine bygg er alltid vurdert der det finnes mulighet for fjernvarme. (Det å bruke mindre strøm til oppvarming av bygg kommer vi å jobbe mere med fremover.)
- Gatelys er skiftet til LED men dette fortsetter fremover også.

VEDLEGG 5. POLITISK RAPPORTERING I ÅRSMELDING

Administrasjonen har i perioden fra 2014 rapportert om arbeidet med tiltakene i kommunens årsmelding. Årsmeldingene har eget kapittel som omhandler de tiltak som er gjennomført i løpet av årene. Nedenfor har vi utklipp fra årsmeldingene i perioden 2014 til 2018. Fra 2019 er det rapportert i forhold til klimaregnskap og ikke på tiltak i planen.

2014

Dei viktigaste tiltaka for å nå desse måla gjennomført i 2014:

- Det var inngått energisparekontrakt mellom energientrepener og kommunen.
- Kommunen har bidratt til etablering av to ladestasjonar for el - bil.
- Kommunen har vidareført drift av energiportalen. (<http://surnadalkommune.entelligens.no/>)

2015

Dei viktigaste tiltaka i 2015:

- Gjennomføring av energisparekontrakt vart starta opp. Målet er redusert energibruk i kommunale bygg.
- Kommunen har bidratt til etablering av hurtigladestasjon for el-bil. Til saman har Surnadal kommune brukt kr. 130.000 på ladestasjonar i 2014 og 2015.
- Innkjøp av ladbar hybrid tenestebil for tilsette på kommunehuset.
- Kommunen har vidareført drift av energiportalen. (<http://surnadalkommune.entelligens.no/>)
- Etablering av ro-ro-rampe i Surnadal hamn. Dreining av godstransport frå veg til sjø er eit godt klimatiltak.

2016

Her er det som er gjort i tråd med Energi- og klimaplana i 2016:

- Det praktiske arbeidet med Energisparekontraktane (EPC-kontraktane) kom i gang. Dette vil gi Surnadal kommune ein straumspareeffekt på om lag 1,2 GWh/0,77 mill kr. pr. år. Gjeld ei rekkje kommunale bygg på Skei, Bårdshaugen og på Øye.
- 290m gang- og sykkelsti mellom Øye og Buhagen vart ferdigstilt.
- 25 gatelyspunkt i Modalane vart skifta ut til straumsparende LED armatur
- 4 ladepunkt for elbil (m. betalingsordning) for tilsette vart etablert ved kommunehuset
- Opplæring i økokøyring kom i gang for tilsette i heimetenesta

2017

Tiltak 5.4. Legge betre til rette for mjuke trafikantar:

- Bygd 200m gang- og sykkelsti i Svartvassområdet.

Tiltak landbruk

Tiltak 3.1. Følgje opp auka satsing på økologisk landbruk som er nærare omtala i landbruksplanen.

- Vi har lagt ut info på Facebook om aktuelle tema, fagdagar og møter, og vi gir info i møte med nye gardbrukarar og til andre med interesse for dette.

Tiltak 3.3. Informere om alternative spreieteknikkar av husdyrgjødsel og tilskottsordningar.

- I Regionalt miljøprogram (RMP) er det ei ordning med tilskot viss ein spreier husdyrgjødsel seinast 10.august. Vi informerer om ordninga og oppfordrer bøndene om å søke. Alle bøndene skal ha gjødselplan, der står det at all gjødsel skal spreist i vekstsesongen. Men nokre har for små gjødsellager til dette. Det er kostbart å bygge ekstra lager. Vi har informert generelt om gjødselhandtering og rådgjevingstenesta innan landbruket.

Tiltak 3.4. Stimulere til at fleire samverke/gårdbrukarar går til innkjøp av nytt og meir effektivt spreieutstyr for gjødsel (inneber og økonomisk stimulans).

- RMP-midlane har gjort slike investeringar meir aktuelle. Vi har informert om dette.

Tiltak 3.6. Minst 30 % av all mat som blir servert i samband med kommunal verksemd skal vere økologisk/lokalprodusert.

- Vi har vore i dialog med kjøkkensjef A. Brouwer om dette. Har ikkje funne løysinga på dette enda, men kjøkkensjefen er klar over kva som er Surnadal kommune si målsetting og vil forsøke å få gjennomslag for dette når ny innkjøpsavtale for mat for kommunane på Nordmøre skal reforhandlast første halvår 2018.

Tiltak 3.7. Stimulere til reduksjon i bruk av fossile energikjelder (informasjon).

- Utførte arbeid for å planlegge Kløverstukveld om Gardsvarme – Anlegg for biogass, flis og ved, i samarbeid med Norsøk og Fylkesmannen.

Tiltak 3.9. Stimulere til auka kunnskap om optimal foring (informasjon, kurs i regi Tine).

- Vi har informert om fagdagar, kurs og møter og oppfordrer til å bruke fagfolk til å lage fôringsplaner.

Tiltak 3.9 Stimulere til auka kunnskap om optimal foring (informasjon, kurs i regi Tine).

- Vi har informert om fagdagar, kurs og møter og oppfordrer til å bruke fagfolk til å lage fôringsplaner.

Tiltak 3.11. Stimulere til auka kunnskap om gjødselplanlegging generelt.

- Alle skal ha gjødselplan, vi oppfordrer til å følge planen og la fagfolk lage planen, basert på bl a jordprøver.

Tiltak 3.13. Informere om effekt av grøfting/hydratekniske tiltak, redusert areal dyrka myr, andre handteringsmåtar for vekstrestane samt førebygging av pakkeskadar i jord, slik at kritiske oksygennivå blir unngått.

- Vi har informert om tilskot til drenering/grøfting og oppfordrer til å søke. Kostnaden med drenering kan bli stor. Oppfordrer òg til å unngå jordpakking. Driftsmåtane no gir ofte jordpakking på grunn av store og tunge maskiner. Meir nedbør og våtare klima gir større fare for jordpakking.

Tiltak. 3.14. Informere om viktigheita av hurtig nedmolding med omsyn til klimagassutslepp og den enkelte sin "økonomi" .

- Vi har informert på Facebook, i samtaler og om fagmøter.

EPC-prosjektet ble ferdig sommeren 2017 og vi ser allerede resultater.

Vi har ikke et helt år som referanse, men i forhold til budsjettet energientreprenøren, GK-inneklima, har satt opp, ligger vi der vi skal ligge i forhold til sparing, litt i overkant og. Det er litt forskjellig hvor mye vi klarer å spare på de enkelte byggene, men samlet er vi innafor.

EPC-prosjektet har ellers ført til at driftspersonellet har fokus og er mere bevisste på energibruk, og vi håper at vi på sikt også kan få det overført til andre ansatte og elever.

Høsten 2017 ble som du nevner veggen i trapperommet utbedret med nye energibesparende vinduer og dør. Det er også gjort en del etter- isolering og tetting av fasader rundt skolekjøkkenet ved SUS, der vi tidligere har hatt problemer med kald trekk, og med det problem med å holde varmen i rommet i kalde perioder.

En annen sak er at vi i kommunen så smått er i gang med utsortering av plastavfallet, sykeheimen er først ute, der er det anskaffet stativ med storsekk for plast. Vet det også er snakk om det på Øye skole, men vi får se litt på erfaringene ved sykeheimen nå før vi «ruller det ut» på flere bygg.

Ellers har det siste året vert mye fokus på lyd, både det at det er «lytt» mellom rom/kontor og mye romlyd (skole/barnehage), så vi har jobbet mye med det, både tetting/isolering mellom rom/kontor og støysisolasjon i himlinger i skoler/barnehager.

2018

- Surnadal kommune deltar i Klimanettverk Nordmøre. Dette er eit nettverk for tilsette i kommunane for kompetanseheving, ideutveksling og samarbeid for reduksjon av klimagassutslepp.
- Starta innkjøpsprosess for innkjøp av klimaregnskapsprogram for utslepp frå kommunal virksomhet.
- Deltar også i Nettverk for klimatilpassing i Trøndelag

Eining for areal- og naturforvaltning informerer via facebook og på fagdagar om meir klimavennleg jordbruksdrift.

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Hovedkontor: Kristiansund
Avdelingskontor: Ålesund, Molde, Surnadal

Eiere:

Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll,
Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes,
Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven og Ålesund.
Møre og Romsdal fylkeskommune.